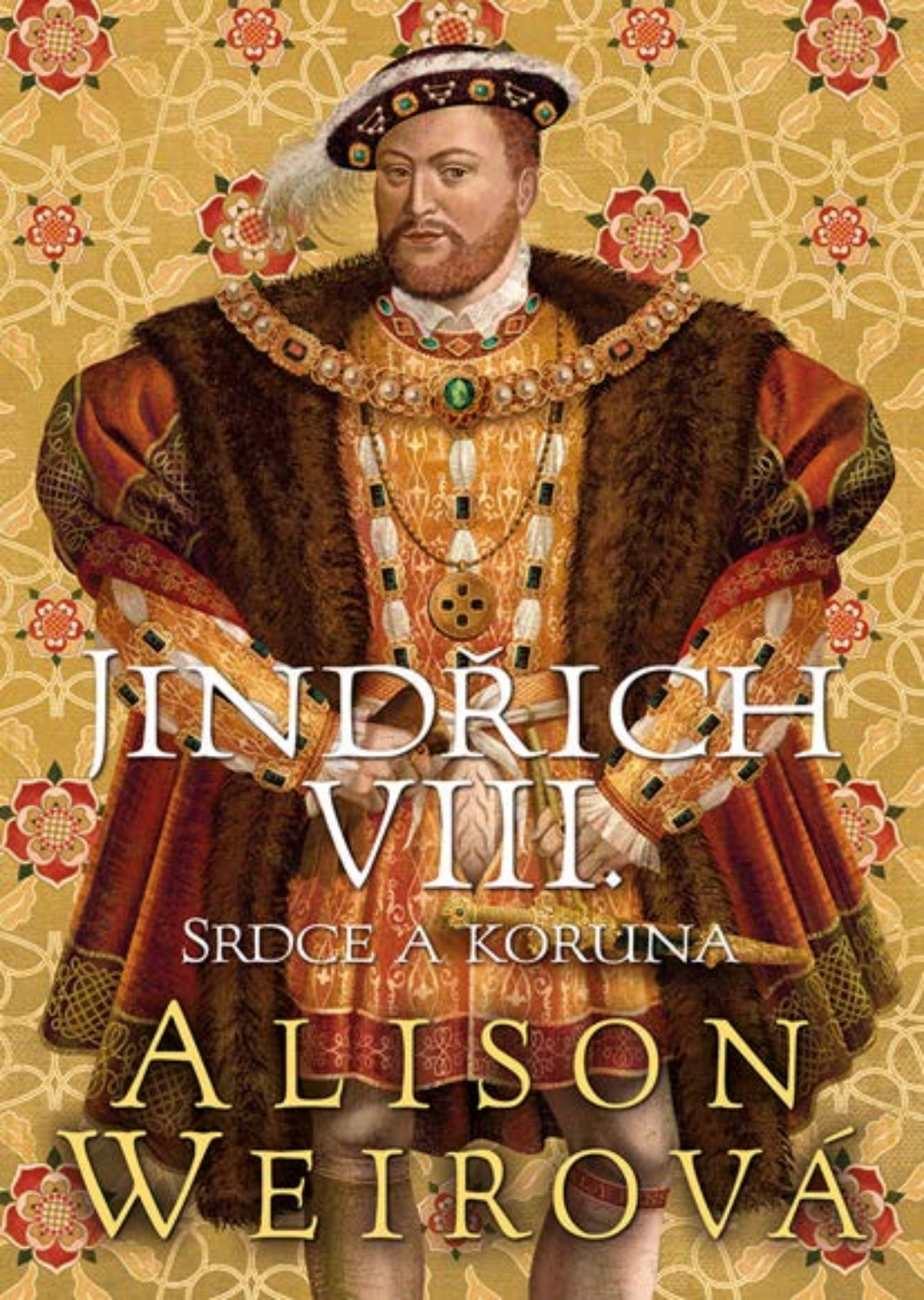

JINDŘICH VIII.

SRDCE A KORUNA

ALISON
WEIROVÁ

JINDŘICH VIII.

SRDCE A KORUNA

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2025

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2023 Alison Weir

All rights reserved.

Z anglického originálu *Henry VIII. The Heart and the Crown*

(First published by Headline Review, Great Britain, 2023)

přeložila © 2025 Eva Křístková

Redakce: Zuzana Pokorná

Jazyková korektura: Mirka Jarotková

Tisk: FINIDR, s.r.o., Český Těšín

První vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7595-698-9 (pdf)

JINDŘICH VIII.

SRDCE A KORUNA

ALISON
WEIROVÁ

Přeložila Eva Křístková

Mé krásné dceři Kate
k jejímu sňatku s Jasonem
se vší mou láskou vám oběma.

Beze sváru
oba svorní
buďme nyní;
Srdce rozdělená
vjedno spojit
nejlepší mi připadá.

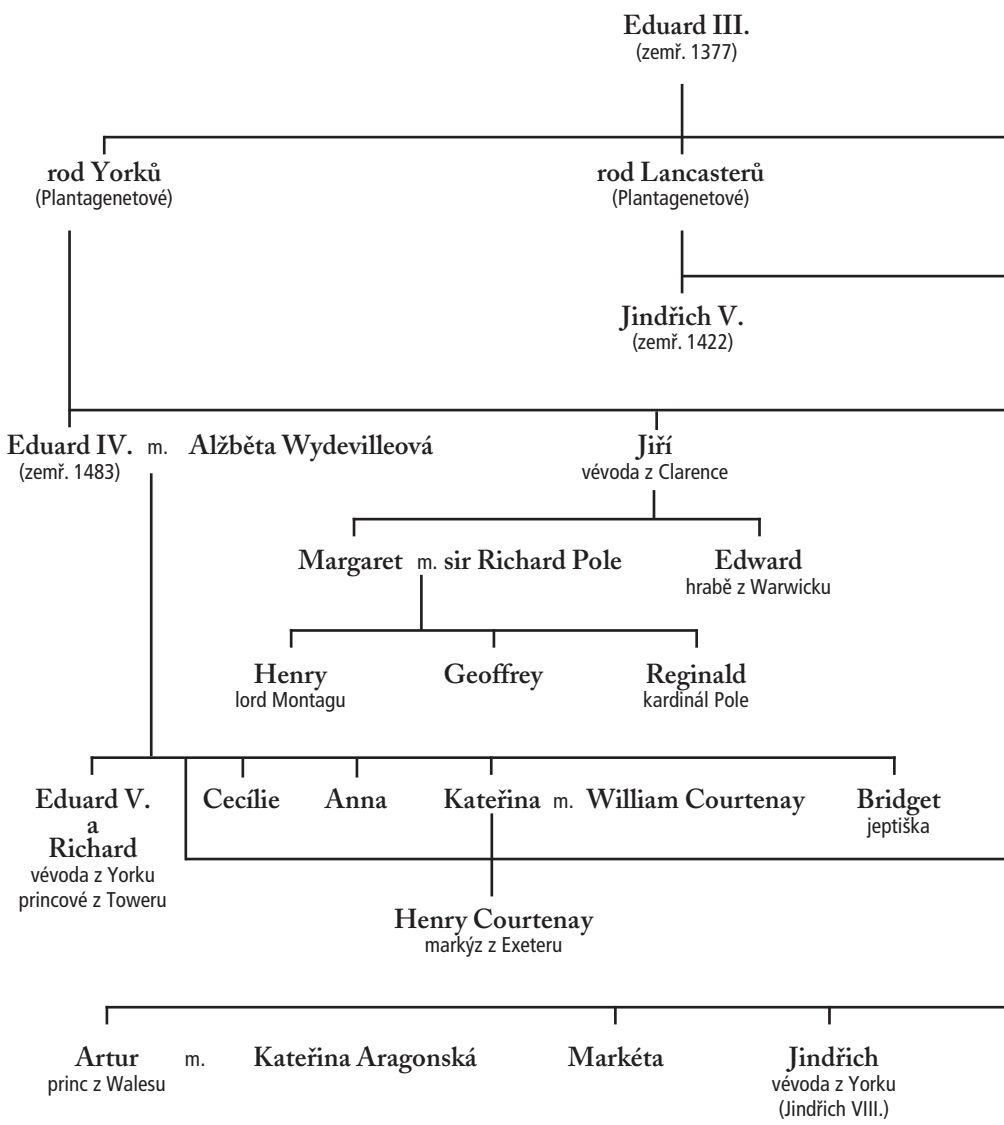
(Král Jindřich VIII.)

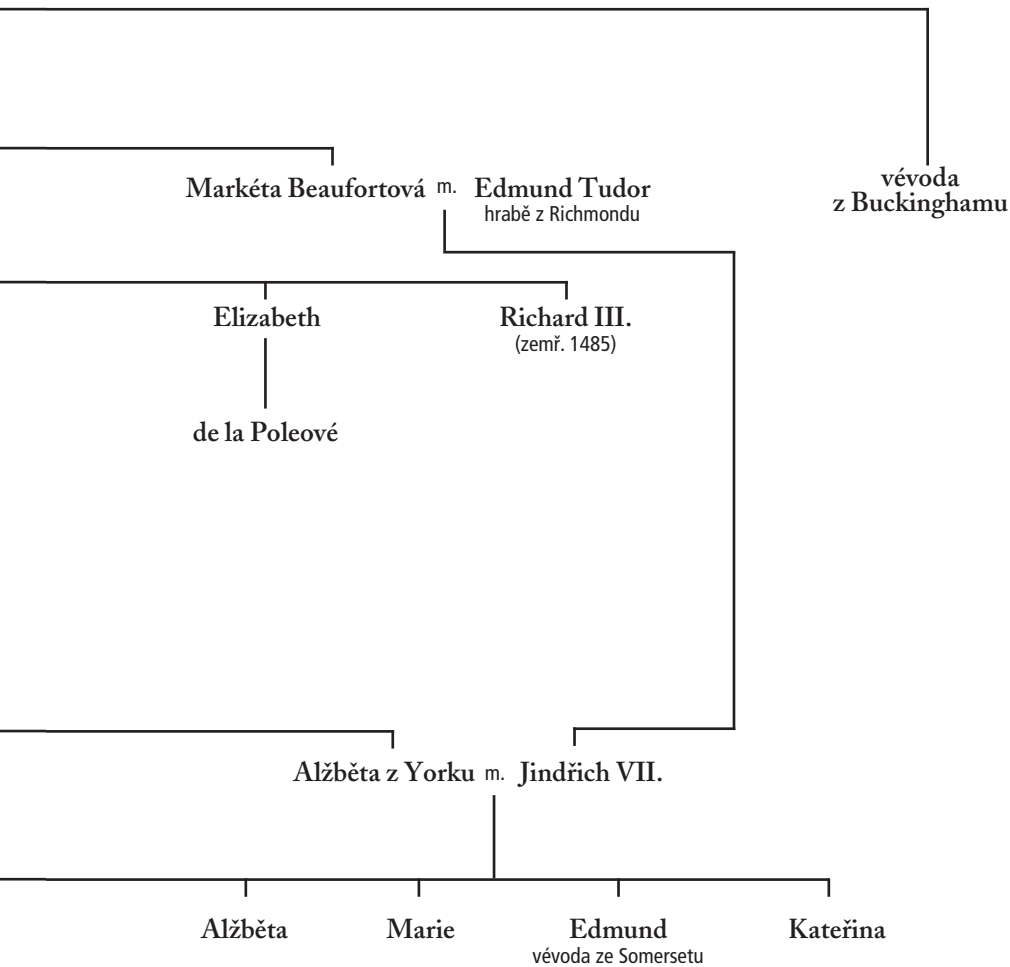
Kdokoli zde vede zdárný život a dobře spravuje stát, tak jako to činil můj nejvznešenější otec, jenž podporoval zbožnost a mýtil všechnu nevědomost, ten má cestu do nebe nejjistější.

(Král Jindřich VIII.)

Anglický královský rod

1503

Prolog

Umírá, věděl to. Nikdo se mu to však neodvážil říct. Proč by to také dělali, když předvídat smrt krále se považovalo za zradu? Cítil to ale v kostech, celým svým tělem – teď ne už tak zavalitým jako dřív, neboť svaly na něm jen visely. Posledních pár dnů už ani nechtěl nic jíst.

Pokusil se na obrovské posteli pohnout, ale i to bylo nad jeho síly. Jak dlouho ještě bude muset snášet tenhle očistec – on, který se vždycky tak štítil nemoci a smrti? Hlasitě záupěl, ale nebyl tu nikdo, kdo by ho slyšel, až na Willa Somerse, který podřimoval v křesle u hořícího krbu. Kosočtvercová skříčka v mřížkovaných oknech drnčela pod náporu zimního větru bičujícího Whitehallský palác. Temže venku byla možná pokrytá ledem.

Zachvěl se, a nejen kvůli chladu v komnatě. Už zanedlouho stane před Bohem, jehož se tak často dovolával jako spojence a s nímž se musí co nevidět usmířit. Odjakživa se snažil žít ctnostně a dodržovat boží přikázání, ale dobrým člověkem nebyl. Teď, s blížícím se dnem soudu, to jasně viděl. Bude to dlouhé zúčtování.

Kéž by tu s ním byla Kateřina, ale ta pobývala v Greenwichi, kam ji vykázal, protože nechtěl, aby se stala svědkyní slabosti jeho posledních dnů.

Aspoň že jeho rádcové – zkažení, svárliví a podlí mizerové, všichni do jednoho – mu teď dali na chvíli pokoj. Ráno se ještě do té míry vzchopil, že s nimi dokázal projednat některé státní záležitosti, ale pak ho síly nadobro opustily a oni s čtenými úklonami a za tlumeného šepotu odešli. Byli jako kočky, každým okamžikem připraveni udeřit. Jakmile bude mrtev, chopí se ve jménu jeho malého synka moci a potom Pánbůh pomáhej Anglii! On ale učinil, co mohl, aby chlapcovu budoucnost zabezpečil. Při pomýšlení na to dítě, svůj milovaný, drahocenný klenot, osiřelý a ztracený v širém světě, mu po tváři skanula slza.

Stmívalo se. Jak rychle všechna ta léta uběhla! Nebyl vždy vězněm svého ztěžklého, uvadlého těla. Býval zářivým mladíkem, jenž poznal, co jsou to moc a sláva. Svět mu ležel u nohou. Domníval se, že je nesmrtelný. Jak si jen Bůh dovede z lidí vystřelit!

Přišlo mu, že to není tak dávno, co překypoval mládím a energií, pln nadějí a příslibů do budoucna. Pak ale přišla náhle tragédie. Ještě dnes v něm přezívala vzpomínka na bolest, kterou tenkrát prožíval, třebaže její ostří milosrdně otupil čas. I z odstupu čtyřiceti čtyř let si dokázal vybavit, jako by to bylo včera, hebký samet přehozu na matčině loži, zvlhlý a pomačkaný pod jeho uslzenou tváří...

Část první

Jaro

Kratochvíle s dobrou společností
Miluji a budu milovat.
Zdráhej se, kdo po rozkoši toužíš,
Nesnaž se však nic si upírat.
Dá-li Bůh, tak budu žít i já.
K zábavám,
Lovu, zpěvu, tanci.
Tíhne srdce mé.
Všechny dobré žerty.
Co mě potěší,
Kdopak dá mi je?

(Král Jindřich VIII.)

Plakal dlouhé hodiny. Matka, jeho nejdražší matka, byla mrtvá. Byla to ta nejděsivější, nejstrašlivější novina, kterou mu sdělila jeho stará chůva paní Lukeová. Naštěstí ne otec, příliš pohroužený do vlastního žalu. Jindřich nedokázal snést pohled na královo utrpení. Měl toho svého až dost. Plakal a plakal na široké hrudi paní Lukeové, dokud si neuvědomil, že velcí jedenáctiletí chlapi nemají dávat průchod ženským slzám. Ovládl se tedy a vydal se za svými sestrami, které seděly plny zoufalství na koberci před hořícím krbem v matčině ložnici. S hrůzou zíral na postel potaženou na znamení smutku černým sametem. Matka tu už nikdy nebude spát. Už nikdy neuslyší její sladký hlas, nespocíne v objetí jejích hebkých paží, nebude už jejím zlatým chlapcem. Jak upřímně ho milovala! A jak strašlivě smutné je pomyšlení na všechna ta budoucí léta bez ní! Nedokázal potlačit mocnou vlnu žalu, jež se v něm vzmáhala. Svezl se na kolena vedle lože a zabořil hlavu do dlaní.

Miloval ji, ctil ji, zbožňoval. Skrze ni byl dědicem právoplatného anglického královského rodu. Byla vším, čím má královna být: krásná, laskavá, plodná, milosrdná, štedrá a oddaná. Naučila ho jeho první modlitby i první písmenka, konejšila jeho dětské bolístky a byla mu studnicí moudrých rad i útěchy. A teď byla mrtvá. Nedokázal se s tím vyrovnat.

Našla ho babička, lady Margaret, a zvedla ho. Její úzká tvář, zarámovaná vdovským závojem a černým lomeným čepcem, působila smutně a ztrhaně.

„Musíš se radovat, Jindro, že je tvá drahá matka s Bohem, a být za ni šťastný.“

„Jak bych mohl?“ vybuchl. „Potřebuju ji. Jak může být Bůh tak krutý, že mi ji vzal?“

„Pst, dítě! Nesmíš zpochybňovat boží vůli.“ Lady Margaret se posadila na postel a přivinula ho k sobě. Marie, ještě ani ne sedmiletá a už tehdy největší kráska z rodiny, jí mezitím vylezla na klín a s třesoucím se spodním rtíkem se tam uvelebila, zatímco třináctiletá Markéta, za normálních okolností svéhlavá a panovačná, se jí zdrceně svezla k nohám.

„Vaše paní matka je teď v nebi. Shlíží na vás na všechny a modlí se za vás,“ ujistila je babička. „Nechtěla by, abyste byli smutní. A je tam s Arturem.“ Dokonce i teď si Jindřich uvědomil, jak se v něm vzrůstá důvěrně známý pocit žárlivosti vůči bratrovi. Toužil vždy po všem, co měl jeho bratr, a když ten předešlého roku v útlém věku patnácti let zemřel, najednou mu to vše spadlo do klína. Stal se princem z Walesu a dědicem trůnu, byl zasnouben s okouzující španělskou vdovou po svém bratrovi, jednoho dne se stane anglickým králem a Kateřina Aragonská bude jeho královnou. Teď mu ale Artur ukradl i to poslední, co mu mohl vzít, neboť si v nebi užívá té nejúžasnější věci ze všech – matčiny přítomnosti.

„Proč musela zemřít?“ špitla Marie.

„Bůh ji povolal k sobě,“ řekla lady Margaret.

„Zemřela, protože se jí narodila naše sestra Kateřina a ona dostala horečku omladnic,“ pronesla zasvěceně Markéta.

„Kéž by se Kateřina nikdy nenarodila,“ zamumlal Jindřich.

„To neříkej, Jindro,“ napomenula ho babička a objala jej. „Je to nebohé, nevinné dítětko, které zůstalo bez matky, a já se obávám, že samo na tomto světě dlouho nepobude.“

Na Jindřicha dolehlo vědomí, že i on zůstal bez matky, a znovu se rozplakal. Položil hlavu na babiččino vyzábělé rameno a zaúpěl.

Dva dny nato, když lady Margaret dospěla k názoru, že mu učení pomůže pozapomenout na jeho ztrátu, seděl už Jindřich opět u svého psacího stolu v Elthamském paláci a pilně studoval pod přísným dohledem svého učitele, mistra Skeltona. Babička, sama mimořádně vzdělaná žena, se vždycky aktivně zajímala o blaho a výuku svých roztomilých dětiček, jak říkala jemu i jeho sestrám, a matka i otec jim často kladli na srdce, že by jí za to měli být vděční. Byla štedrou patronkou vzdělců a cambridgeské univerzity, tak jako matka i ona milovala knihy a obě ženy probudily v Jindřichovi vášně pro vzdělání, jež byla pro mladou mysl dychtící po nových informacích objevitelskou cestou a velkým zdrojem potěšení. A on byl vždy bystrým a učenlivým žákem.

Lord Mountjoy – učenec, jehož mu otec určil za preceptora – před třemi lety zařídil, že mladý právník jménem Thomas More přivedl do Elthamského paláce věhlasného holandského humanistu Erasma Rotterdamského. Jindřich a jeho sourozenci oba muže přijali v majestátním hlavním sále, který nechal

postavit jejich dědeček, král Eduard IV., a Jindřich s Erasmem nějaký čas rozmlouval ve výklenku arkýřového okna.

Jindřich Erasma už dlouho ctil jako svého hrdinu. Jeho knihy četl ještě dřív, než se s tím velkým mužem setkal, a nechal se inspirovat jeho chápáním antické literatury i studiem řeckého Nového zákona. Učil se o znovuoobjevování klasických děl antického Řecka a Říma a věděl, že ti, kdo toto „nové vědění“ studují, se nazývají humanisté. Bylo mu ctí, když jej Erasmus vybídl, aby si s ním dopisoval v latině, a překypoval nadšením, když ho tento velký vzdělanec za jeho dopisy pochválil a prohlásil, jak hluboce na něj zapůsobilo, když se dozvěděl, že jsou jeho vlastním dílem. *Vidím, že rád napodobujete můj styl*, napsal mu po návštěvě v Elthamském paláci. *Dříme ve vás génius. Saháte po hvězdách a jednoho dne dokážete dovést k dokonalosti jakýkoli úkol, jehož se zhostíte*. Jindřicha jeho slova rozradostnila.

Ted' ale, skloněn nad nádherně vázaným rukopisem Homérovy *Odysey*, zjišťoval, že se jen stěží dokáže soustředit, neboť se v myšlenkách neustále vrací k velké ztrátě, kterou utrpěl. Odjakživa býval živé dítě a sezení nad školními úkoly ho nedokázalo vytrhnout z jeho smutku. Potřeboval se rozběhnout ven na čerstvý vzduch, zajezdit si na koni či utkat se v zápase se svým přítelem Charlesem Brandonem i ostatními chlapci, kteří seděli u vedlejších stolků a vypadali stejně nepokojně jako on.

Když byl ještě malý, mluvilo se o tom, že se stane církevním hodnostářem. Otec ale naštěstí změnil názor, protože Jindřich neměl ke zbožnému životu předpoklady. Toužil bojovat v bitvách a vítězit na turnajích, dvořit se krásným ženám a konat chrabré skutky, aby si získal jejich lásku. Oba jeho rodiče a zvláště matka mu vštípili vášeň pro rytířství a on se chtěl stát novým králem Artušem. Tahle role byla původně určena jeho bratrovi, který měl nastolit druhý zlatý věk Camelotu, ale Jindřich vždycky věděl, že se pro tento úkol hodí mnohem lépe než Artur. Jeho bratr byl hubený a často churavěl, zatímco on kypěl zdravím a sršel energií. Byl Lordem strážcem Pěti přístavů, purkrabím doverského hradu, místokrálem Irska, rytířem Podvazkového řádu i rytířem Řádu lázně; a než se stal princem z Walesu, byl vévodou z Yorku. Už se nemohl dočkat, až na svých skráních ucítí tíhu koruny.

V danou chvíli byl však vykázán do školní lavice.

„Copak je tak zajímavého venku za oknem?“ vyštěkl mistr Skelton, který ho přistihl zasněného. „Zpět ke knihám, urozený pane Jindřichu! Anglie má právo očekávat od krále odkojeného filozofii a všemi devíti Múzami divy.“

„Ano, pane,“ zamumlal Jindřich, který jako obvykle nedokázal pochopit, proč Erasmus nazývá toho starého mrzouta Skeltona – kostlivce Skelintona, jak mu v duchu říkával – „nedostižným světlem britského písemnictví“. Mnohem přiléhavější by bylo říct, že je obávanou a nenáviděnou metlou nic netušících dvořanů, jež tepal svými výsměšnými a pohrdavými satirami. Nebýval to totiž pouze Jindřich, kdo na sobě leckdy pocítil ostří jeho britkého jazyka. I otce občas Skeltonovy výpady rozzuřily a předešlého roku jej dokonce nechal na krátký čas uvrhnout do žaláře. Od té doby Skelinton ubral na kritičnosti, a dokonce se nechal slyšet, že odejde ode dvora a přijme místo rektora v Norfolku. Jindřich se zprvu škodolibě zaradoval, ale pak si náhle uvědomil, že mu prostořeký mistr bude chybět. Věděl, co od něj může očekávat, kam až může zajít a že je vždy lepší mít co do činění s ďáblem.

Všiml si, že Charles Brandon se na něj přes učebnu usmívá. Byl o sedm let starší a po Arturově smrti mu ho otec vybral za jednoho ze společníků. Byl synem sira Williama Brandona, jenž v bitvě u Bosworthu nesl otcovu zástavu a jehož Uchvatitel Richard III. proklál. Kdyby sir William otce nechránil vlastním tělem, byl by v boji zahynul. Z vděčnosti za jeho roli v bitvě, která mu získala trůn, pak otec o několik let později umístil Charlese do Arturovy domácnosti a posléze z něj učinil páže. Charles byl divoký chlapec, nijak zvlášť bystrý, avšak jeho láska k rytířským kláním, dvornost a smysl pro okázalost znamenaly, že se s Jindřichem stali nerozlučnými přáteli.

Brandon Skelintona nesnášel, neboť preceptor ho záměrně provokoval, ale dělal to jen proto, že měl vždy na srdci především Jindřichovo dobro. Před dvěma lety dokonce sepsal knihu *Zrcadlo prince*, v níž kromě jiných povznášejících rad Jindřicha nabádal, aby si vybral dobrou manželku a tu pak provždy ctil. Jako by to Jindřich neměl v úmyslu! Dámy je přece třeba zbožňovat a jednat s nimi s úctou.

Ve snaze nezačít se smát Brandonovým legračním grimasám obrátil zrak k tištěné stránce před sebou a začal myslet na Kateřinu. Jeho srdce jí patřilo od první chvíle, kdy ji před šestnácti měsíci vítal tady v Londýně a doprovázel ji i k oltáři v katedrále svatého Pavla, kde se provdala za Artura. Okouzila ho její krása, dlouhé zlatavě rusé vlasy, její důstojnost i půvab. Byla o pět a půl roku starší, vznešená a vážná, a připadala mu jako princezna z dávných legend. Jistě bude dokonalou královnou, jakou byla i jeho matka. Jak na Artura žárlil! Už tehdy věděl, že by jí byl lepším a energičtějším manželem než bratr. A teď se Kateřina měla stát jeho ženou. Za pouhé dva roky, až

dosáhne čtrnácti let věku, budou sezdáni. Nepotřeboval žádnou radu od mistra Skeltona, že si jí má vážit.

Pomyšlení na matku jej opět roztesknilo. Rmoutit se tak hluboce bylo pro něj příliš bolestné, a přece hrozilo, že ho vědomí obrovské ztráty znovu přemůže.

„Pane Jindřichu, za poslední čtvrt hodinu jste ani jednou neobrátil stranu,“ zaťukal na stolní desku preceptor.

„Jak ode mne můžete očekávat, že budu pracovat, když truchlím pro svou paní matku?“ odsekl plačtivě Jindřich se skloněnou hlavou, aby Skelinton neviděl slzy v jeho očích.

Drsná tvář jeho učitele zjihla. „Tak dobrá, můj pane princí, chápu. Možná by vám udělalo dobře vyjít si ven na čerstvý vzduch a pocvičit se trochu v lukostřelbě.“

„Ano, to by mi opravdu pomohlo!“ zvolal Jindřich a vyskočil. Zoufale toužil po rozptýlení.

„Jděte tedy. Povím mistru Dewesovi, aby namísto dnešního dopoledne přišel až odpoledne.“

Jindřich si ulehčeně oddechl a spěchal pryč. Mistra Dewese měl rád. Ten muž ho učil francouzsky, latinsky a italsky – a v jazycích Jindřich vždycky vynikal. Alespoň v jedné věci dokázal otce potěšit. Teď ho ale především lákal volný venkovní prostor. Po pár zápasech s přáteli se projede na koni a potom se bude cvičit v útocích na kvintánu, případně si zahraje tenis, pokud mu zbude chvilka, než opět začnou hodiny. Nic nemiloval víc než tělesná cvičení. Otec naštěstí nařídil, aby se mu dostalo výcviku ve všech dovednostech hodných královského prince – v jízdě na koni, střelbě z dlouhého luku, šermu, klání, pěstním zápase i boji s mečem. A v tom všem exceloval!

Navlékl si koženou kazajku, pokynul Brandonovi a dalším mladým pánům ze své družiny, aby ho následovali do mdlého únorového slunce, a se dvěma členy osobní stráže v patách zamířil ke střelnici. Těsně za ním spěchal další z králových svěřenců jménem William Compton, mladík o devět let starší, který pocházel z velmi bohaté rodiny, ale Skelinton o něm soudil, že má na Jindřicha špatný vliv pro svůj lehkovážný přístup k životu, jímž ovšem – jak Jindřich věděl – tento nadějný dvořan zastíral železnou vůli a bezmeznou ctižádost. Jednoho dne bude potřebovat muže, jako je Compton – nebo jeho vlastní vzdálený bratranec Edward Neville, který se mu stejně jako Brandon

velmi podobal, a to nejen pokud šlo o jejich společnou vášeň pro hry a turnaje. Brandona a Jindřicha si lidé dokonce často pletli.

Jak jiný by byl život, kdyby měl Jindřich svou vlastní domácnost někde daleko, kde by unikl otcovu ostrážímu zraku. Při pomýšlení na otce se Jindřich zachmuřil. Litoval ho, neboť nebylo pochyb, že matku velmi miloval, a zároveň nemohl než jej obdivovat, protože porazil Uchvatitele a své království si vybojoval. Přesto ho neobestírala žádná aura slávy a nebylo v něm ani stopy po velikosti. Hubená tvář, řídké, prosedivělé vlasy a nahrbená postava, to vše svědčilo spíš o úředníkovi než o králi. A pokaždé řekl Jindřichovi ne a neustále ho kritizoval, aspoň mu to tak připadalo.

Než Artur zemřel, měl otec v úmyslu předat Jindřichovi svou domácnost na hradě Codnor v Derbyshiru a Jindřich byl bez sebe nadšením. Codnor vyhlížel po všech stránkách jako pevnost z dávných legend, ideální příbytek pro šlechtetného rytíře, jakým jednou hodlal být. Snil o tom, jak tam bude pořádat turnaje, obklopen chrabrymi druhy a krásnými pannami, a jednoho dne si tam přivede nevěstu, která bude vypadat přesně jako Kateřina. Ze všeho nejlepší však bylo pomýšlení, že bude žít stovky mil od Londýna, zbaven otcova přísného dohledu. Svoboda volala.

Když ale Artur zemřel, král od svého záměru upustil.

„Už jsem přišel o dva syny,“ vysvětloval, zatímco Jindřich před ním stál a polykal slzy vzteku a zklamání. „Nemohu si dovolit ztratit i tebe, jediného, který mi zbyl. Artura jsem poslal daleko na Ludlow, čehož nyní lituji. Tebe mám proto v úmyslu ponechat si u sebe.“

Jindřich jen stěží dokázal skrýt rozmrzelost, která v něm doutnala o to víc, když zjistil, že otcova představa o tom, jak ho bude mít u sebe, znamená, že musí vést takřka mnišský život jen ve společnosti svých preceptorů a v každém okamžiku být pod něčím dozorem, dokonce i tehdy, když si vyjede na lov. V každém paláci dostal přidělenou ložnici přístupnou pouze dveřmi vedoucími z otcovy komnaty. Jeho styky se dvorem podléhaly přísné kontrole a svou budoucí nevěstu zahlédl jen zřídkakdy. Brzy cítil, že se dusí.

Když se odvážil postěžovat si, otec ho nezvykle trpělivě vyslechl a potom mu poklepal na rameno. „Je to prosté, Jindro. Držím tě u sebe, protože tě miluji, a nesnel bych, kdybys tě měl ztratit. To ale není jediný důvod. Už teď máš sice královské vystupování, chováš se vybraně a vyznačuješ se z tebe přirozená autorita, ale já bych tě chtěl vidět ještě dokonalejšího a připravit tě na dobu, až budeš králem.“

„Nemohl bych mít o něco víc volnosti, pane?“ otázal se nešťastně Jindřich a toužebně pomyslel na Codnor.

„Jsi královský princ. Jen mému starostlivému hospodaření v této zemi vděčíš za to, že žiješ v přepychu. Jednoho dne se staneš králem, zdědíš obrovské bohatství a oženíš se s jednou z nejurozenějších princezen v křesťanském světě. Proč nejsi spokojený? Chceš-li požívat všech těchto výsad, musíš si odsloužit učednická léta.“ Otec mluvil přísným tónem a Jindřich, umlčen jeho slovy, s úklonami vycouval. Když si postěžoval Skelintonovi, jeho učitel zavrtěl odmítavě hlavou.

„Pokládejte se za dítě štěstěny, urozený pane Jindřichu. Na světě nemůže být lepší školy, než jakou je společnost takového člověka, jakým je váš pan otec, král Jindřich.“

Jen matka mu vždy naslouchala, jen ona ho chápala. Už tu ale nebyla. Ležela pochovaná pod kněžským Westminsterským opatstvím. Jindřichovi ani nedovolili účastnit se jejího pohřbu.

S příchodem června Jindřich pomalu zjišťoval, že stále méně myslí na svou ztrátu a čím dál častěji se v duchu obrací do budoucnosti. Jednoho krásného letního dne odložil smutek, oděl se do nádherného šatu z bílého damašku a karmínově rudého sametu a rozjel se s králem přes Londýn do domu salisburského biskupa na Fleet Street, kde se měl zasnoubit s Kateřinou. Dva dny předtím otec podepsal smlouvu se Španělskem.

Po vstupu do komnaty v horním poschodí, kam proudily otevřenými okny sluneční paprsky, se mu při pohledu na jeho budoucí nevěstu zatajil dech. Stála tam v bílém panenském šatu a s dlouhými, plavě rusými vlasy rozpuštěnými po ramenou na znamení čistoty. Když dělala půvabné pukrle, oči měla cudně sklopené. Jindřichovi se dmulo srdce pýchou.

Stáli před biskupem a jeden druhému se zaslibovali. Poté začali sloužící roznášet víno a rozlévali je do skvostně zdobených pohárů. Kateřina se na každého usmívala a po celou tu dobu se oba snažili rozmlouvat s hosty anglicky, francouzsky i španělsky, přičemž ani jeden z nich neovládal plynně všechny tři jazyky. V Kateřininých očích četl Jindřich laskavost a upřímnou náklonnost, čímž mu připomínala matku. Zdálo se, že ho chce utěšit a ulehčit mu v jeho zármutku. Bylo tam ale i něco jiného. Že by stejně jako takřka každý, s kým se kdy setkal, podléhala jeho kouzlu?

Otec ho až příliš brzy přiměl se rozloučit a společně se vrátili do Westmin-

sterského paláce, zatímco Kateřina odjela do domu canterburského arcibiskupa v Croydonu, kde přebývala.

„Máme štěstí, že se mně i španělskému králi podařilo získat od papeže svolení k vašemu sňatku,“ ozval se král, když ujížděli klusem po Strandu a za zády se jim nesl klapot koňských kopyt jejich nevelkého jízdního doprovodu. „Museli jsme o ně žádat, protože Kateřina byla Arturovou manželkou a my jsme se zprvu obávali, že by mohla nosit jeho dítě. Byli jsme sice ujistěni, že princezna je stále panna, ale považoval jsem za rozumné zajistit se i pro případ, že by to manželství bylo naplněno. Papežský dispens je v této věci klíčový, neboť nástupnictví závisí na nezpochybnitelné legitimitě vašeho spojení.“

„Proč tak záleží na tom, aby byla princezna ještě panna?“ zeptal se Jindřich a současně blahosklonně kynul hlavou lidem, kteří se sbíhali, aby je pozdravili.

Otec přitáhl koni uzdu. „V Bibli se praví, že muž, jenž se ožení s vdovou po svém bratrovi, bude proklet a zůstane bez potomstva, i když Písmo jej zároveň nabádá, aby si ji vzal a děti svého bratra vychoval. Mí biskupové mě ujistili, že rozhodující zde není ani tak Kateřinino panenství jako spíše to, zda neporodila Arturovi dítě, což se samozřejmě nestalo. Kdyby tomu tak bylo, nikdy by ses s ní nemohl oženit, Jindřichu. Já jsem ale chtěl být zajištěn pro všechny případy. Je totiž možné, že to manželství přece jen bylo naplněno a že si to Kateřina ve své nevinnosti neuvědomila anebo byla dokonce krátce v naději a nepostřehla to. Jen Bůh ví, jak to ve skutečnosti bylo.“

Při pomyšlení na Kateřinu v Arturově loži v Jindřichovi zahlodal osten žárlivosti. Až doteď měl za to, že spolu lehávali ve vši nevinnosti, neboť Artur byl příliš churavý, než aby se o cokoli pokusil. Příčilo se mu pomyšlení, že jeho bratr mohl být první.

„Ona ale tvrdí, že je pořád panna,“ namítl Jindřich. „A dnes přišla oděná do bílého.“

„To je jistě pravda,“ souhlasil král. „Je to zbožná dívka a jsem si jist, že nelže. Nemáš se čeho obávat, Jindro.“

1504–1505

Na příležitost strávit aspoň pár minut s Kateřinou mimo otcův přísný dohled si Jindřich musel počkat až do příštího léta. V srpnu ji král pozval do Rich-

mondu, kam připlula po řece z Durhamského paláce na Strandu, který jí dal otec do užívání.

Richmondský zámek byl pozemský ráj, fantazie plná věží a cimbuří, vybudovaná po vzoru paláců burgundských vévodů, jejichž módní dvůr tehdy udával ve všem tón. Jindřich se pamatoval na starý zámek Sheen, který jednou o Vánocích, když byl ještě malý, do základů vyhořel. Namísto něj nechal otec vztyčit mistrovské dílo z červených cihel a kamene s výrazně vystupujícími arkýři, pohádkovými věžičkami a věžemi zakončenými báními ve tvaru zvonů s pozlacenými větrnými korouhvičkami na špicích. V nádvořích šuměly fontány a kolem zámku se prostíraly sady a příjemné zahrady s keři, květinami i bylinami pečlivě vytvarovanými a osázenými do propletených obrazců zvaných uzly. Mezi nimi vedly široké cesty vysypané kamínky a lemované sochami královských heraldických zvířat. Ve velké věži, kde se nacházely královské komnaty, byly všechny stropy vymalované azurovou modří a ozdobené zlatými tudorovskými růžemi. Nad průjezdem se skvěl znak Jindřicha VII., ježz podpírali červený waleský drak a bílý richmondský chrt – ten podle otcova dřívějšího hraběcího titulu.

Pro Jindřicha to byl čas plný radosti, protože měli s Kateřinou dovoleno vyjíždět si každý den na lov. Kateřina byla výborná jezdyně a snadno držela s Jindřichem krok, když ale došlo na zabití zvířete, netvářila se moc nadšeně. Jindřich zjišťoval, že ji má den ode dne raději, a ona dávala všemožně najevo, že ač je její snoubenec o dost mladší, přímo jej zbožňuje.

Jindřichovi bylo třináct let. Tělo se mu měnilo a začínal chápat, co je to touha. Zesílil a zmohutněly mu svaly, hlas se mu prohloubil a jeho žezlo, jak na tuto část svého těla s oblibou myslíval, se začalo chovat nevypočitatelně a nevladatelně. Zjišťoval dokonce, že reaguje i při pouhém pohledu na rudé rty, poodhalená ňadra dmoucí se nad živůtkem, na kotníček, který jeho majitelka ukáže, když stoupá do schodů – a na Kateřinu v celé její dívčí kráse. Nemohl se dočkat, až dosáhne věku, kdy budou moci být sezdáni a on jí udělá to, na co se Artur (jak v hloubi duše doufal) nikdy nezmoohl. Zbývalo mu nějak přežít pouhých deset měsíců, ale čas se nekonečně vlekl. Už teď byl připraven k manželství, ale církev z nějakého nepochopitelného důvodu trvala na tom, že chlapci nemohou se svou nevěstou ulehnout, dokud nedosáhnou čtrnácti let věku.

Do té doby si hleděl co nejpříjemněji užívat času, který trávil s Kateřinou, jíž očividně dělalo radost, že se může začlenit do dvorského života. Hodovali

a tančili, vyrazili na dlouhé projížďky richmondskou oborou, zpívali spolu a Jindřich je oba doprovázel na loutnu, kterou mu daroval otec. Zkrátka se jeden z druhého těšili.

Kateřina však měla po vzoru španělských princezen dueňu, doňu Elvíru. Otec jí přezdíval Dračice, protože když Kateřina před časem připlula do Anglie, tato žena se mu vzepřela a odmítla nechat ho prohlédnout si synovu nevěstu bez závoje. On tak ale učinil i přes její protesty a od té doby na sebe nevražili.

Doňa Elvíra, která nesmlouvavě střežila ctnost své mladé paní, teď všude vykládala, že ji pohoršuje svoboda, jakou král Kateřině a Jindřichovi ponechává, a bojí se prý, že Kateřinina pověst v očích Angličanů utrpí, když se tak volně stýká se svým snoubencem.

„Stěžovala si mi, že princeznu povzbuzuješ, aby se na veřejnosti vesele bavila,“ povzdechl si otec, který Jindřicha povolal do své pracovny, kde seděl za hromadou účetních knih. Jindřich dlouho nemohl pochopit, proč by měl král, jenž má k dispozici všechno bohatství své země a může si po libosti užívat všech radostí života, ztrácet čas procházením nekonečných sloupců čísel. Ve svém rozhořčení nad dueninými stížnostmi však na tuhle věc zapomněl.

„Neděláme přece nic špatného!“ ohradil se. „A Kateřina se chová nanejvýš ctnostně. Nikdy jsem ji ani nepolíbil.“

„Ve Španělsku to chodí jinak, synku,“ zabručel otec.

„Ale ona je teď v Anglii!“

„Já nicméně nehodlám udělat nic, čím bych mohl vládce Španělska popudit nebo ohrozit naše spojenectví. Kateřině řeknu, že se musí dál chovat tak, jak jí to nařídili její rodiče. Musí respektovat tatáž pravidla jako u sebe doma a držet se v ústraní.“

„Ale pane...“

„Dost! Už jsem řekl!“ pozvedl ruku král. „Příští rok, až budete oddáni, podřídí se Kateřina tvým příkazům. Do té doby bude poslouchat mě.“

V Jindřichovi to vřelo. Byl odhodlán najít způsob, jak se se svou snoubenkou vídat. Osud však zahrál do karet dueni, protože Kateřina onemocněla horečkou. A když se král stěhoval do Westminsteru a trval na tom, že ji vezme s sebou, Jindřicha nechal na venkově. Jindřich takřka zešlel vzteky a zklamáním. Proč se s ním takhle zachází, když přece neudělal nic, čím by si to zasloužil? Co je špatného na tom, že chce trávit čas se svou budoucí manželkou?

Na svůj vztek ale zapomněl, jakmile se dozvěděl, že Kateřinu poslali zpět do Durhamského paláce, protože se jí velmi přitížilo. Má horečky, psal otec, a vůbec nejví chutí k jídlu, nicméně její lékaři tvrdí, že se brzy uzdraví. A tak král každým dnem vypravoval posla, aby se přeptal na její zdraví, a nabízel se dokonce, že ji navštíví, ale byla příliš nemocná, než aby ho mohla přijmout.

Byly to hrozné zprávy. Co kdyby zemřela? Na to Jindřich nechtěl ani pomyslet. Má se přece stát jeho královnou, žádnou jinou nechce. Několik příštích nocí strávil v úzkostech a představoval si to nejhorší.

K jeho obrovské úlevě se Kateřina uzdravila, ale ke dvoru se nevrátila. Krátce před Vánoci došla ze Španělska zpráva o smrti královny Isabely. Jindřichovo rytířské srdce bylo s Kateřinou. Chápal bolest, jakou přináší smrt matky. Kéž by mohl být s ní a utěšit ji. Přišlo mu od otce nelidské, že je v takové době drží daleko od sebe. Doufal, že se Kateřina dozví, jak s ní soucítí, a tím směrem se také ubíraly všechny jeho modlitby.

A potom pro něj otec jednoho dne poslal. Jindřich před ním stál a hořel netrpělivostí vyjádřit své rozhořčení nad jeho krutostí, ale ukázalo se, že jde o něco úplně jiného.

„To, co ti teď povím, Jindřichu, je přísně tajné.“ Dlouze se na syna zahleděl. „Španělsko drží hluboký smutek za královnu Isabelu, což je zcela namístě, protože to království bude znovu rozděleno. Král Ferdinand není dědicem Kastilie a ta teď přejde do rukou Isabeliny dědičky, již je jejich nejstarší dcera Johana. A my jsme nyní, můj chlapče, vázáni spojenectvím nikoli se silným, sjednoceným Španělskem, ale s mnohem méně důležitým aragonským královstvím. Chápeš, co tím říkám?“

Jindřich rozuměl – a přál si, aby nechápal. Zíral na krále a odmítal vzít na vědomí důsledky.

„Smutnou skutečností je,“ pokračoval otec neúprosně, „že Kateřinino postavení i její politický význam tím pádem silně utrpěly.“ (Panebože, skřípěl zuby Jindřich, mluví jako nějaký obchodník, ne jako král!) „Pro dědice Anglie by se dalo uvažovat i o jiných, výhodnějších sňatcích.“

Jindřich ani na okamžik nezaváhal. „Ne! Já chci Kateřinu a žádnou jinou.“

„Uděláš, co ti řeknu, hochu, a věz, že já učiním to, co bude správné pro Anglii.“

„Ale otče...“

Král varovně zvedl ukazováček. „Dost! Už jsem se rozhodl. S okamžitou platností zastavuji Kateřině výplatu penze a posílám ji ke dvoru, abych jí

nemusel vydržovat zvláštní domácnost. Setrvá v ústraní i se svým služebnictvem a ty se nebudeš pokoušet s ní bez mého svolení mluvit. Budeš se chovat, jako by se dál počítalo s vaším sňatkem, ale já mezitím zvážím i jiné partie, jež by pro tebe přicházely v úvahu. Nemrač se na mě, můj hochu – nehodí se to. A teď se vrať ke svým studiím.“

Jindřich šel a zoufale zatínal ruce v pěst. Nesnesl pomyslení, že se má s jeho Kateřinou jednat tak nečestně, a modlil se, aby nikdy neměla důvod si myslet, že otcovo jednání schvaluje. Kéž by dostal příležitost se s ní setkat, aby se jí mohl vyznat ze své lásky a věrnosti. Přesto ji i poté, co se dozvěděl, že přišla ke dvoru v Richmondu, vídal jen velmi zřídka, a když už se mu to podařilo, vyděsilo jej, když ji uviděl v oblečení na pohled zašlém a obnošeném. Vzдор vůči otci se změnil v hněv.

Jeho čtrnácté narozeniny se však rychle blížily a do té doby otec jistě dospěje k rozhodnutí. Jindřich by si přál, aby ctil ujednání daná svatební smlouvou. Brzy ale stále jasněji vycházelo najevo, že se žádné svatební přípravy nekonají.

Jindřich už tu nejistotu nedokázal dál snášet. Jednou večer zaklepal na dveře královské ložnice a sloužící jej vpustili dál. Našel krále, jak sedí na truhlici v nohách sloupkové postele, zahalen do sametového županu, a probírá se hromadou dokumentů.

„Ano, Jindřichu? O co jde?“ zeptal se poměrně přátelsky.

„Otče, co moje svatba? Neměla by se už chystat? Co zamýšlíte?“ Snažil se, aby to neznělo moc vyčítavě.

Král se zamračil. „Ještě jsem se nerozhodl. Musím zvážit spoustu okolností. Kateřina má dostat obrovské věno, ale z toho jsme zatím obdrželi jen polovinu. Mám-li být upřímný, nechce se mi přijít o zbytek. V tuto chvíli nevidím žádnou výhodnější ani lukrativnější partii. Držím se politiky odkládat tvůj sňatek, jak to jen půjde, a čekat, zda se neobjeví něco lepšího.“

„Ale to je vůči mně i Kateřině nespravedlivé!“ zaprotestoval Jindřich.

„To je politika, chlapče, a ty uděláš dobře, když si z toho vezmeš ponaučení,“ pronesl otec mírně. „Musíme si ponechat otevřené všechny možnosti. Den po svých narozeninách staneš před winchesterským biskupem a odvoláš svůj zasnubní slib s odůvodněním, že byl učiněn v době, kdy jsi byl ještě nezletilý a podle zákona neschopen o těchto věcech rozhodovat sám.“

Jindřich zděšeně zaťal ruce v pěst. „Ale já jsem věděl, co dělám!“

„Na tom nezáleží. Chci mít jistotu, že objeví-li se nějaká lepší partie, nebu-

dou se zrušením zasnub s Kateřinou žádné potíže. A ty udržíš tohle vše v tajnosti – to je rozkaz!“

Jindřich nemohl uvěřit, že otec dokáže být tak chladně vypočítavý a ano, i krutý. Zoufale zatoužil setkat se s Kateřinou, varovat ji, co se chystá, a vysvětlit jí, že s tím nemá nic společného. Dokonce uvažoval o tom, že vtrhne do jejích komnat, a než ho kdokoli stačí zarazit, všechno jí vyklopí. To by ale pravděpodobně věci ještě zhoršilo, a jakkoli otce v tu chvíli nenáviděl, zároveň se ho i bál. Věděl, že až přijde ta chvíle a on bude muset své zasnoubení zrušit, udělá to.

V říjnu se v jeho ložnici zničehonic objevil král. „Mám pro tebe dobré zprávy, synku. Zahájil jsem tajná jednání s královnou Johanou a králem Filipem o tvém sňatku s jejich dcerou Eleonorou.“

Jindřich se na okamžik nevzmohl na slovo. Třebaže byl nucen své zasnoubení zrušit, stále po své nevěstě toužil. „Vždyť královna Johana je Kateřinina sestra! Přece nebude souhlasit, aby se s Kateřinou takhle zacházelo.“

„Pochybuj, že do té věci bude mít co mluvit. Kastilii teď vládne její manžel Filip Burgundský a jeho slovo je pro ni zákonem. Ferdinandovo zasahování do kastilských záležitostí jej popuzuje a v tomhle sňatku vidí příležitost, jak se mu pomstít. A věřím, že mi nabídne velké věno.“

Jindřichovo srdce ztěžklo jako kámen. „Infantka Eleonora ale musí být ještě dítě,“ namítl sklesle.

„Je jí šest let, ale ve dvanácti už bude mít věk na vdávání. Ty roky rychle utečou. Pamatuj, že mladší nevěstu přiměješ snáz než tu starší, aby se ti ve všem podrobila. Je ti teprve čtrnáct a Kateřině už je skoro dvacet. Prosadit si u ní svou autoritu manžela by pro tebe mohl být dost tvrdý oříšek. Má velmi silnou vůli.“

V tom se otec pořádně plete, říkal si Jindřich. Kateřina přece nebyla nikdy nic jiného než poddajná a nesmělá.

„Eleonora je daleko lepší partie než Kateřina,“ pokračoval otec. „Její matka je kastilská královna a dědička Aragonska, zatímco otec je dědicem všech habsburských zemí a jednoho dne se může stát i císařem Svaté říše římské.“

Jenže Eleonora nebyla Kateřina. A Jindřichovi se přičila představa, že by měl na svou svatbu čekat dalších šest let.

Otec však byl neoblomný. „Nejlepší bude, když si na tuhle myšlenku zvykneš, synku. Mám v úmyslu v těch sňatkových jednáních pokračovat.“

S novým rokem Jindřich pln úzkosti sledoval, jak otec dovede obrátit něčí katastrofu ve svůj prospěch. Když se dozvěděl, že královna Johana a král Filip cestou z Burgundska do Španělska u anglických břehů málem ztroskotali, přispěchal jim s takřka přehnanou ochotou na pomoc a jako své hosty je uvítal ve Windsoru. A Filip, jak tvrdil otec, stejně tak dychtil setkat se s ním, neboť byl odhodlán dovést do konce jednání o zasnubách své dcery s princem waleským a vrazit tím mezi krále Jindřicha a krále Ferdinanda klín. Živly zahrály do rukou obou panovníků.

Na Jindřicha, ač se tomu bránil, udělal Filip Sličný nebyvalý dojem. Ztělesňoval všechny ctnosti a majestát, jaké by měl podle měřítek své doby vladař mít. Zato Johanu nijak zvlášť nemiloval. Během celé návštěvy se záměrně držela stranou a současně dávala při každé příležitosti najevo až přehnaný obdiv ke svému manželovi, jehož její neskrývané projevy žárlivé náklonnosti zjevně uváděly do rozpaků. Dámy by se neměly takhle předvádět, říkal si Jindřich.

Kateřinu urychleně povolali do Windsoru, aby se viděla se sestrou. Otec nechtěl, aby kastilští panovníci zjistili, že se k ní chová s menší úctou, než jaká jí přísluší, a tak dělal vše pro to, aby jí během dvorských slavností přenechal prominentní roli. Jindřicha nadchlo, když ji usadili po jeho boku na čestné místo pod královským baldachýnem, ale protože otec seděl na trůnu hned vedle nich, nemohl jí vypovědět, co má na srdci, a musel se spokojit s pouhými zdvořilostmi. Snažil se však ze všech sil projevovat jí náklonnost a měl pocit, že v jejích očích čte pochopení.

Otec Kateřině nakázal, aby se oděla do španělského šatu a zatančila se svými dámami Filipovi pro radost, ale Filip se moc nadšeně netvářil, a když se ho snažila přesvědčit, aby jí věnoval tanec, zdvořile odmítl a vrátil se k rozhovoru s králem. A když pak sledovali, jak před ně předstupuje desetiletá princezna Marie Tudorovna a dělá to nejpůvabnější a nejelegantnější pukrle, uvědomil si Jindřich, že Filip si možná ani nepřeje, aby Kateřina zaujímalá u dvora tak privilegované místo, zvlášť když ji hodlá nahradit svou vlastní dcerou. Otec to tak ale možná chtěl, aby Filipa přiměl přistoupit na výhodnější podmínky, tak byl prohnáný. Jindřichovi rovněž neuniklo, že Kateřinu nenechali s její sestrou o samotě déle než půlhodinu. Král zajisté nechtěl, aby si stihla Johaně postěžovat na křivdy, které se jí dějí, což by se pak mohlo donést jejich otcí.

Filip se hodně věnoval Jindřichovi, na něhož uplatňoval svůj pověstný šarm. A Jindřich se jím nechal okouzlit. Filip byl synem mocného Maxmiliána Habsburského, císaře Svaté říše římské, a jednoho dne se měl stát vládcem celého Španělska i říše. Bylo tudíž namístě se s tak mocným panovníkem sprátnet a zajistit si tak do budoucna jeho přízeň. Když Filip a Johana nakonec v dubnu z Anglie odplouvali, Jindřicha mrzelo, že se s nimi musí rozloučit, ale zároveň se mu ulevilo, že ohledně jeho sňatku dosud nebylo nic rozhodnuto.

Na podzim však došla do Anglie nejhorší zpráva od matčiny smrti. Filip byl mrtvý. Bylo to děsivé pomyšlení, že tak mladého a oslnivého panovníka povolal Bůh k jeho předkům v pouhých osmadvaceti letech. V citlivém věku patnácti let připomněla ta tragédie Jindřichovi úděsnou pravdu, že všichni lidé jsou smrtelní a Bůh je k sobě může kdykoli povolát. Od té doby se začal bát každého lehkého onemocnění i sebemenšího náznaku choroby.

Bezprostředním důsledkem Filipova skonu bylo zlepšení Kateřinina postavení u dvora, což zavedlo Jindřichovi důvod k naději, že otec už tak nepravdě po jeho sňatku s infantkou Eleonorou. Kdyby tak král Ferdinand doplatil zbytek Kateřinina věna, všechno by se v dobré obrátilo. To však nebyl podle smlouvy povinen učinit, dokud nebyl sňatek uzavřen, ačkoli to od něj otec neprávem očekával. Kéž by dal Ferdinand jasně najevo, jak moc mu leží na srdci dceřin zájem! Jindřichovi přišlo nespravedlivé, že dva starci mohou takto zasahovat do štěstí dvou mladých lidí!

Kdekoli pobývali, navykl si král přicházet pozdě večer za Jindřichem do jeho ložnice a rozmlouvat s ním o státních záležitostech, což byla ve skutečnosti kázání o tom, jak by se měl jeho syn jako panovník chovat a jak by měl nejlépe mařit plány svých nepřátel. Jindřich měl za to, že mu otec vykládá samozřejmosti, a nudil se. Dovedl si představit, že svůj čas využívá mnohem líp. Brandon a Compton, jeho nejbližší společníci, kteří s ním sdíleli jeho vášeň pro válčení a sporty, se v noci často potulovali po ulicích, opíjeli se a uléhali s děvčaty. Chraň Bůh, aby to otec někdy zjistil, protože tihle přátelé skýtali Jindřichovi alespoň nějaké povyražení v životě, i když se těch jejich kousků mohl účastnit jen zprostředkovaně. Nikdy neměl příležitost nějakou dívku ani políbit. Ve skrytu duše toužil poznat, jaké to je mít ženu, být v ní, ale nevěděl, jak toho dosáhnout, tak pečlivě byl sřížen. Proto tolik prahl po manželství. Na jednu stranu mu vychloubání jeho přátel připadalo nechutné: všechno to znělo tak přízemně, tak animálně. Ale s Kateřinou by to takové určitě nebylo, tím si byl skálopevně jist. S někým, koho člověk opravdu miluje, musí být akt plození jiný.

Toho večera měl otec v obličejí vychytralý výraz. „Měl bys vědět, Jindro, že uvažuji o sňatku s královnou Johanou,“ řekl.

Jindřich se nezmohl na slovo. Důsledky toho kroku by byly dalekosáhlé. „Ale já se chci oženit s Kateřinou,“ vypravil ze sebe po chvíli.

Král se usmál. „Ne, hochu. To *já* se hodlám oženit s Johanou. Za její návštěvy v Anglii mě ohromila její krása a díky tomu sňatku bych se stal králem Kastilie. K tomu ovšem potřebuji získat Ferdinandovu důvěru a souhlas. Právě to mě odrazovalo od toho, abych zrušil tvé zasnoubení s Kateřinou.“

Jindřicha vyhlídka na manželství jeho zestárlého otce a svérázné královny Johany šokovala, třebaže věděl, že pokud jde o pečetení aliancí skrze královské sňatky, nehraje věk žádnou roli. Představa otce planoucího touhou po kastilské královně se mu však hnusila: bylo to odpudivé a připadalo mu, že tím otec zrazuje matčinu památku. Johana, vždy uzavřená do sebe, vášnivá,

výbušná a zvláštní, mu navíc vůbec nepřipadala jako osoba hodící se pro roli anglické královny. Ne protestoval však. Otec se teď aspoň choval ke Kateřině laskavě, ačkoli tak činil jen z vypočítavosti, protože od ní potřeboval, aby mu zajistila přízeň krále Ferdinanda. Jeho vlídnost ovšem nesahala tak daleko, aby oběma mladým lidem dovolil trávit čas společně, což Jindřichovi přišlo nesmírně kruté.

Výjimkou byl den jeho šestnáctých narozenin, kdy Kateřina dostala svolení ozdobit svou přítomností turnaj pořádaný na jeho počest. Doslova se vyžíval v předvádění své rytířské chrabrosti na kolbišti, aby ukázal, jak obratný a zdatný je jezdec a bojovník. Hodně vyrostl – byl teď už vyšší než jeho otec – a zesílil. Měl mohutné, svalnaté paže a věděl, že může sloužit za vzor mužného mládí. Všichni ho zahrnovali chválou a komplimenty a španělský vyslanec mu řekl do očí, že na celém širém světě není skvělejšího mladíka. Zjišťoval, že prostý lid jej miluje. Kdekoli se na veřejnosti objevil, ať už při projíždění Londýnem, nebo na venkově, obvykle v závěsu za otcem, lidé se vždy sbíhali, jen aby ho viděli. A přišel i na to, že s nimi dokáže přátelsky rozmlouvat a naslouchat jejich starostem. Měl v sobě nádech lidovosti, jaký starému králi chyběl: s *ním* se nikdo tak důvěrně hovořit neodvážil.

Jak Jindřich dospíval, věkový rozdíl mezi ním a Kateřinou přestával být tak patrný. Nepochybně nazrál čas, aby uzavřeli sňatek, ale král své rozhodnutí neustále odkládal – a Jindřich se začínal bát, že k němu nikdy nedospěje. Trápila ho představa, jak trýznivé musí být to věčné oddalování pro Kateřinu, jíž bylo už jedenadvacet let a nemládla. Všechny jeho protesty však byly marné.

Hořel nedočkavostí zhostit se své role na tomto světě, být už konečně starší a vymanit se z otcova poručnictví. Čekání na trůn jej unavovalo. Snil o válce, slávě a rytířství a stejně tak snil i o své milované Kateřině. Kvůli ní patřily jeho politické sympatie Španělsku; a jak by také ne, když toužil dobýt Francii, odvěkého nepřítele Španělska i Anglie! Před sto sedmdesáti lety vznesl jeho předek, král Eduard III., nárok na francouzskou korunu a dobyl velkých vítězství ve stoleté válce. Od té doby používali angličtí králové čtvrcený znak, do něhož si dávali francouzské lilie společně s anglickými lvy. Před necelým stoletím pak král Jindřich V. rozdrtil Francouze v bitvě u Azincourtu a prohlásil se králem Francie. Jindřicha nikdy neomrzelo poslouchat příběhy o vznešených skutcích jeho předků a na toto téma přečetl snad všechny knihy v královské knihovně. Plál touhou stát se druhým Jindřichem V. a znovu

získat francouzský trůn ztracený před šedesáti lety, kdy ta dlouhá válka dospěla do svého neslavného konce. Rád by se viděl v remešské katedrále, kde jsou od nepaměti korunováni francouzští králové, jak klečí před oltářem, obestřen slávou, a přijímá vytouženou korunu. Stal by se tak králem, jenž znovu dobyl Francii a navěky pozvedl slávu Anglie.

Nechápal, proč otec jeho ambice nesdílí nebo proč ho aspoň nenechá vést jeho vlastní vojsko přes Anglický průliv. Místo toho se během jedné z jejich večerních rozprav brzy po Jindřichových narozeninách jeho nápadu vysmál.

„Války jsou nákladné, synku,“ řekl a přitáhl si župan blíž k vyzáblému tělu. „Umím si představit lepší a prozíravější způsoby, jak utratit svoje peníze. Mnohem výhodnější je udržovat s jinými národy přátelství než s nimi válčit. Navíc ti nemohu dovolit, abys riskoval svůj život. Jiné syny nemám. Co by se s Anglií stalo, kdybys padl v bitvě? Vypukla by další občanská válka.“

Jindřich věděl, že je živým ztělesněním a záštitou míru, který přinesl sňatek jeho rodičů. Matka byla dědičkou yorské větve královského rodu, zatímco otec byl jediným mužským potomkem Lancasterů. Jejich svazek ukončil třicetiletý konflikt mezi oběma soupeřícími rodovými liniemi. Otec by si ale nikdy nepřiznal, že za svůj trůn vděčí sňatku s matkou, neboť jej přece získal právem dobyvatele. Jindřich byl však toho názoru, že matčin nárok byl mnohem spravedlivější.

Dalo by se dokonce tvrdit, že někteří z jejích příbuzných mají větší nárok na trůn než otec. Například její sestry. Třeba taková teta Kateřina. Ta byla provdána za Williama Courtenaye, hraběte z Devonu, který dlouhá leta seděl v Toweru za napomáhání uchazeči o trůn Perkinu Warbeckovi. Nad Jindřichovým dětstvím se dlouho vznášel stín hrozby ze strany pretendentů – ještě nezapomněl, jak s ním matka spěchala vyhledat útočiště v Toweru, když se začalo mluvit o hrozící invazi nejnebezpečnějšího z nich, onoho zmíněného Warbecka. Chápal proto otcovy obavy, třebaže se proti nim ohrazoval.

Teta Cecílie, která žila u jeho babičky, lady Margaret, byla zase vykázána ode dvora, protože se vdala pod svoji úroveň. Teta Anna si vzala lorda Thomase Howarda, hraběte ze Surrey, a tetička Bridget byla jeptiškou v Dartfordu. Ale to byly všechno ženy a ženám není dáno, aby vládly mužům. Jindřich se v duchu ušklíbl, když si představil, jak by se asi Anglii vedlo pod vládou jeho výbušné sestry Markéty, která teď byla skotskou královnou a beze všech pochyb svému manželovi, skotskému králi Jakubovi, pěkně zatápěla. Žádná legrace to ale nebyla, protože kdyby Jindřich zemřel, stala by se Mar-

kéta jeho dědičkou a král Jakub by se zmocnil Anglie – což se nikdy nesmí stát. Skotové byli stejně jako Francouzi odvěkými nepřáteli Anglie a Jindřich byl pevně odhodlán přivést i je jednoho dne pod anglickou vládu.

„Kdybych zemřel bez dědice, došlo by ke krveprolití,“ promluvil znovu otec a přerušil tak tok jeho myšlenek. „Nepočítám-li ženy, nikdo jiný s nezpochybnitelným nárokem na anglický trůn tu není. Některé z těch dam se však vdaly a mají syny – a ctižádostivé manžely. Proč myslíš, že držím mladého Henryho Courtenaye ve tvé domácnosti? To proto, že ho chci mít pod dohledem. A stejně tak tvé bratrance Poleovy. Prokazují jim přízeň, aby mi zachovali věrnost.“ Vstal a šel přiložit na oheň.

„Courtenay by nikdy nebyl neloajální,“ zavrtěl hlavou Jindřich. Měl rád svého osmiletého bratrance, který za ním běhal jako milující pejsek, věčný terč vtipkování všech okolo.

„Každý by tě dokázal zradit, kdyby před ním vyvstala vidina trůnu,“ pronesl drsně otec. „Proč myslíš, že jsem nechal popravit Warwicka?“

„Byl to prostáček, kterého svedl na scestí pretendent Warbeck.“

„Také to byl syn tvého prastrýce, vévody Clarence, popraveného za velezradu. Přesto se vyskytli mnozí, kteří by ho po bitvě u Bosworthu klidně provolali králem. Neměl jsem na vybranou a musel jsem ho nechat zavřít do Toweru. Vyrostl tam a nerozeznal husu od kapouna, a přece mi byl nebezpečný.“

„Byl to ale syn usvědčeného a odsouzeného zrádce a jako takový nemohl zdědit korunu,“ namítl Jindřich.

„Rozsudky vyřčené nad zrádci lze vždycky zrušit,“ pronesl chmurně otec. „Myslíš, že jsem snad chtěl toho nebohého Warwicka poslat na smrt? Králové někdy musí činit velmi nepříjemná rozhodnutí. Proti zradě je vždy třeba tvrdě zakročit.“

„To jistě,“ přikyvoval souhlasně Jindřich. Tohle byla jedna z věcí, ve kterých se s otcem plně shodoval. Velezrada byla tím nejodpornějším zločinem, protože se dotýkala nejposvátnější osoby panovníka a podkopávala Bohem ustanovený řád světa.

„Podle božího přikázání má lid svého panovníka poslouchat,“ pokračoval otec. „A má ho poslouchat bezpodmínečně. Král má právo očekávat od svého lidu tutéž oddanost a poslušnost, jakou on sám prokazuje Bohu, neboť králův zákon je boží zákon a výsadní postavení krále je tu z vůle boží, která působí skrze vůli panovníka. Král tedy nemůže udělat nic špatně. Proto je velezrada

nejohavnějším ze všech zločinů, a tudíž byla odjakživa přísně trestána pro výstrahu a k odrazení všech ostatních.“

Jindřich opět přikývl. Věděl, jaký strašlivý, ale spravedlivý trest ukládá zákon zrádcům. Mají být vezeni ze žaláře na místo popravky na košatině, neboť nejsou hodni kráčet po boží zemi; poté mají být pověšeni na šibenici, ale ještě živí odříznuti, vykastrováni, vyvrženi a stále ještě živí nakonec sťati. Jejich mrtvoly jsou poté rozčtvrceny, přičemž hlava a jednotlivé části těla mají být veřejně vystaveny pro výstrahu všem potenciálním zrádcům. Jen v případech urozených odsouzenců bývalo zvykem, že král změnil jejich ortel na stětí.

Jindřich byl rozhodnut, že až přijde jeho čas, s každou zradou se tvrdě vypořádá. Neměl v úmyslu trpět nejistoty, jež sužovaly vládu jeho otce, ani dopustit řádění chamtivců, jako byli Richard Empson a Edmund Dudley, kteří sloužili králi tak krutě a bezohledně, že to pověsti koruny nijak neprospělo. Své urozené poddané si podmanil tak, že se nikdy neodvážil postavit se mu na odpor a budou beze slova plnit jeho příkazy.

Krále přepadl záchvat kašle. Jindřich si všiml, že poslední dobou se vrásky v jeho obličeji prohloubily, tvář měl čím dál ztrhanější a v očích se mu usadil teskný, uštváný výraz. Nikdy dřív ho nenapadlo, že je otec možná osamělý. Mluvil se o tom, že se sblížil s krásnou vdovou po Warbeckovi, lady Catherine Gordonovou, která sloužila matce, a než se rozneslo, že by se rád oženil s královnou Johanou, proslýchalo se, že by si mohl vzít za ženu právě ji. Jindřich však na klepy moc nedal. Pokud o něčem vypovídal vzhled, čekal krále spíš hrob než svatební lože. Bylo mu ho skoro líto.

1508

Jindřich se netrpělivě zavrtěl. Seděl mezi členy Tajné rady a stěžel si krotit rozmrzelost. Z otcova zájmu o královnu Johanu nic dalšího nevzešlo, ale ani on sám se sňatku s Kateřinou nijak nepřiblížil. Posledních pár měsíců po něm král chtěl, aby se účastnil nudných zasedání rady, kde se měl učit vládnout, ale ti starci tam donekonečna drmolili jen nějaké hlouposti. Kdyby si trochu pospíšili a skončili s tím vším dřív, mohl se už dávno prohánět na kolbišti. Venku byl příliš krásný jarní den, než aby seděl zavřený v té horké a dusné místnosti, kde hořel v krbu oheň, protože otci byla zima. Jindřich ze všech sil zaháněl spánek.

Najednou nastražil uši.

„Pokud jde o záležitost princova sňatku,“ hovořil král, „vztahy s králem Ferdinandem se natolik zhoršily, že mám v úmyslu obnovit jednání s císařem Maxmiliánem ohledně manželství Jeho Výsosti s princeznou Eleonorou Rakouskou. Můj syn není příliš nakloněn sňatku s princeznou Kateřinou. Navíc platnost jejich manželství by byla tak jako tak sporná.“

Jindřich blýskl po otci očima. Není příliš nakloněn? Odkud otec tenhle dojem získal?

Nic ale neřekl. Nemělo by to smysl, neboť královo slovo by stejně převážilo. Jakmile byl volný, šel si vybit svůj vztek na kolbiště, kde vyhazoval ze sedla jednoho protivníka za druhým. Však přijde čas, kdy se bude moci svobodně rozhodovat sám.

Jednoho krásného letního dne, zatímco hrál se svými druhy kuželky, ho v zámeckých zahradách vyhledal nový vyslanec krále Ferdinanda Gutier Gómez de Fuensalida. Když Jindřich uviděl, jak na něho ten statný a důstojný Španěl čeká, zamířil k němu a oba se bok po boku vydali cestičkou vysypanou šterkem mezi záhony růží.

„Vaše Výsost jistě zaznamenala, že se král Jindřich zřejmě nachází v posledním stadiu úbytí,“ osmělil se vyslanec.

„Ano,“ odpověděl Jindřich, i když ve skutečnosti si až dosud neuvědomil, jak vážně je otec nemocný.

Fuensalida si odkašlal. „Tohle je delikátní záležitost, Výsosti. Můj pán se domnívá, že ohledně vašeho sňatku s princeznou Kateřinou už nemá smysl dále naléhat, dokud je král naživu, ale mám vás ujistit o velké lásce, kterou k vám král Ferdinand chová. Řekl mi, abych vám pověděl, že se můžete na něj i na jeho říši ve všem spolehnout.“

Jindřich se usmál. Jak uspokojivé! Má-li dobýt Francii, bude Ferdinandovu pomoc potřebovat. Nejlepší však bude zůstat obezřetný. „Děkuji Jeho Veličenstvu za projev jeho přátelství,“ řekl. „Modlím se, aby bylo již brzy zpečetěno mým sňatkem s princeznou.“

Byl tu však otec, který stále ještě žil, a než syna k čemukoli zaváže, byl odhodlán získat napřed Kateřinino věno. Když mu Jindřich pověděl, jak Fuensalida naznačil, že král Ferdinand stále stojí o jeho sňatek s Kateřinou, otec se jen ušklíbl. „Má mnoho královských trůnů, ale peníze na to, aby své dceři vyplatil věno, nemá! Navíc co má co Fuensalida probírat tu věc s tebou? V tomhle království rozhodují já!“

Jindřich se otočil. Vřelo to v něm vzteky. Nedoufal už, že mu král někdy dovolí se oženit. Přesto mu bylo jasné – z toho, co vyslechl u dvora a co mu pověděli přátelé –, že nejmocnější angličtí páni si za svou budoucí královnu přejí Kateřinu. Vyslali dokonce ke králi deputaci, jež před ním poklekla a naléhala na něj, aby s tím sňatkem souhlasil. Nic z toho však nebylo. A otec, který si mohl plíce vykašlat, stále držel otěže moci. Proč jen nevidí, že je Jindřich mladý muž, zralý na ženění, a jeho manželství je politickým imperativem, neboť dokud má země pouze jediného dědice, vždy jí hrozí nebezpečí.

Jindřich to už nedokázal dál snášet. Bylo mu sedmnáct let, byl už mužem, ale otec ho stále držel zkrátka jako malou holčičku. Na rozdíl od Artura, který v době, kdy se učil vládnout, předsedal na hradě Ludlow Radě Pomezí, neměl žádné královské povinnosti. Nesměl dokonce ani opustit palác, a pokud přece jen dostal svolení vyjít, mohl tak učinit pouze soukromými dveřmi vedoucími přes královny komnaty do zahrad. A vždycky jej museli doprovázet lidé, které k tomu určil král. Byl neustále střežen, a to do té míry, že se jen málokdo odvážil k němu přiblížit a promluvit s ním. Vzdal se všech pokusů získat si u dvora přátele a bylo pro něj mnohem snadnější stáhnout se do sebe a na veřejnosti nepromluvit ani slovo, pokud nemusel na něco odpovídat otcí.

Každý rozhovor v jeho přítomnosti se točil kolem ctnosti, cti, moudrosti a rytířských skutků; nikdy nebylo řečeno nic, co by ho mohlo ponoukat k nějaké špatnosti, a to vše se muselo dít na otcův příkaz. Král zřejmě nevěřil, že se sám dokáže vydat na cestu ctnosti, a Jindřicha pálil pocit nespravedlnosti. Jako by měl vůbec příležitost chovat se nevázaně! Kdyby si otec prosadil svou, snad by i zemřel jako paní! Když jen pomyslel na to, co všechno podnikají jeho přátelé...

Osamělý a vzpouzející se proti těmto neviditelným okovům trávil většinu času v komnatě za královou ložnicí. Dál horlivě studoval díla Tomáše Akvinského, církevních otců i klasických autorů antiky a na okrajích si dělal četné poznámky. Jeho vzdělání vynášeli do nebes i takoví učenci jako Erasmus či Thomas More, ale on prahl alespoň po jediném slově chvály od otce. Mezi nimi však zela propast chladu. A Jindřich marně přemýšlel, co udělal špatně. Šlo snad o to, že nebyl Artur? Za to přece nemohl. Někdy dokonce míval pocit, že ho otec nenávidí. Jisté bylo jen to, že mu nikdy neprojevil ani špetku náklonnosti.

Jednoho letního dne se konečně rozhodl svému trýzniteli postavit.

„Ano, Jindřichu?“ Otec vzhledl od svých účetních knih. „Co je?“

Měl zjevně plné ruce práce a očividně byl nerad rušen.

Jindřich si už v té chvíli připadal poražený. „Nebudu teď Vaši Milost ničím zatěžovat,“ řekl a otočil se k odchodu.

Král položil brk a povzdechl si. „Ne, ne. Zůstaň. Co pro tebe mohu udělat?“

Jindřich se zhluboka nadechl. „Přál bych si, pane, abych měl větší slovo ve vládě. Proč mi nedopřejete ani špetku moci?“

Otec se zamračil. „Jak kdysi pravil náš předek Vilém Dobyvatel, není mým zvykem se svlékat, dokud nejdu na lože. Tady vládnú já, a dokud panuji, budeš dělat, co řeknu. Nemyslím si, že jsi připraven převzít moc. Znuděnost, jakou projevuješ v poradní síni, je všem zřejmá. Očividně bys byl raději někde venku a sportoval, než aby ses učil státnickému řemeslu. Chováš romantické představy o manželství, zatímco tvému srdci by měla vládnout hlava. Proto mi napřed musíš dokázat, že jsi schopný sledovat kroky těch, kdo jsou moudřejší než ty, a učit se od nich.“

„To je nespravedlivé!“ ohradil se Jindřich zvýšeným hlasem. „Arturovi jste svěřil odpovědnost, když byl daleko mladší než já.“

„A taky mnohem uvážlivější!“ opáčil otec úsečně.

„Tak tomu říkáte? Neměl na to, být králem!“ Jakmile Jindřich ta slova vyřkl, hned toho litoval. Otec zrudl v obličejí.

„Artur dobře chápal, že zbrkllost a touha po slávě nejsou pro krále žádoucí vlastnosti,“ pronesl jízlivě.

„U Jindřicha V. by vám nevadily,“ odsekl Jindřich, který se přestal ovládat. „Copak právě díky zbrkllosti a touze po slávě nedobyl Francii? Až já budu králem...“

„Ještě králem nejsi!“ zahřměl otec.

„Škoda!“ opáčil Jindřich třesoucí se vzteky.

„Jdi mi z očí, než tě zabiju!“ sykl král, vyskočil a sáhl po dýce, vzápětí se však prudce nahrbil v záchvatu kašle. „Ven!“ zasípal.

Jindřich nepotřeboval dvakrát pobízet. V první chvíli opravdu věřil, že ho otec v záchvatu zlosti bodne. Musí ho vskutku nenávidět. Nu, však je ta nevraživost vzájemná.

Po návratu do své komnaty se pokoušel zkrotit svůj hněv a zprudka vytáhl z knihovny svazek o astronomii. Studium pohybu nebeských těles ho odjakživa fascinovalo a snad mu pomůže odpoutat mysl od toho, co se právě při-

hodilo. Vrhel se do křesla a třesoucíma se rukama knihu otevřel. Slova a obrázky mu tančily před očima, nedávaly smysl a neskýtaly mu únik.

A pak zažil moment osvětlení. Jistě. Otec se ho bojí a taky na něho žálí! Uvědomuje si, jaké má schopnosti a jak je silný, a možná má i strach, že kdyby mu přenechal část moci, mohlo by mu to být nakonec nebezpečné. Což je dokonale uvěřitelné, protože kdo z jeho poddaných by nechtěl za krále raději zářivého, skvělého mladého muže překypujícího touhou po vítězstvích než chřadnoucího panovníka s nosem zabořeným v listinách?

Tohle poručnictví už dlouho nesnese. Příští rok v červnu mu bude osmnáct a dosáhne plnoletosti. Dej Bůh, aby otec do té doby pochopil, že s ním už nemůže jednat jako s dítětem.

Když se znovu setkali – bylo to v komnatě, kde se scházela rada –, král se k němu choval chladně a odměřeně. Ještě dobře že u toho bylo tolik pánů, protože jinak by se určitě zase pohádali, neboť Jindřich se dosud nez bavil pocitu, že se s ním špatně zachází, ačkoli si zároveň uvědomoval, že krále hrubě urazil. Otec už za ním nechodil do jeho komnaty, aby s ním vedl důvěrné rozmluvy, a pokud se u dvora potkali, choval se odtažitě a nesmlouvavě. Jestli si ale myslí, že se mu omluví, tak to si počká. Křivda se přece děje jemu, Jindřichovi.

1509

Jak mýjely měsíce, králův hněv polevoval a vztahy mezi ním a Jindřichem se postupně uvolnily do té míry, že ač nebyly nijak vřelé, dokázali spolu alespoň kultivovaně rozmlouvat. Otec ho přinejmenším neustále nehaněl a odpustil si sarkastické poznámky ohledně jeho nedostatků.

Bylo jen dobře, že se věci mezi nimi měnily k lepšímu, protože král viditelně chřádl. Oblečení na něm viselo a trápil ho úporný kašel. Přesto se stále nechystal pustit z rukou otěže vlády a Jindřich se neodvažoval riskovat a ptát se ho, zda mu nechce přenechat část břemene řízení státu.

Místo Fuensalidy, který byl odvolán, dorazil do Anglie nový španělský vyslanec Luis Caroz. Ten si v dubnu Jindřicha vyčíhal v Richmondu, zrovna když mířil na večeři.

„Vaše Výsosti, odpustte, že vás takhle oslovuji, ale žádal jsem bez úspěchu o audienci u krále. Řekli mi, že je příliš těžce nemocen, než aby mě mohl přijmout.“

„Příliš těžce nemocen? Blíží se to tedy konečně? Ta chvíle, na kterou Jindřich už tak dlouho čeká?“

Nebude však z vyslance tahat informace. Bylo by příliš ponižující, kdyby cizí diplomat zjistil, že následník trůnu neví, jak těžce je jeho otec nemocen. „Mohu pro vás místo něho udělat něco já?“ zeptal se Jindřich a nasadil vážný výraz.

„Děkuji vám, Výsosti. Týká se to vašeho sňatku s princeznou Kateřinou. Můj pán, král Ferdinand, by si přál, aby se uskutečnil co nejdříve.“

„To je i mým toužebným přáním,“ odtušil Jindřich. „Buďte ujištěn, že dělám vše, co je v mých silách, aby svatební plány došly svého naplnění.“ A to dojdou, jen co se stane králem. „Jakmile se mému otci trochu uleví, vyřídím mu váš vzkaz.“

„Smím jménem svého pána popřát Jeho Milosti brzké uzdravení?“ otázel se Caroz.

„Děkuji vám, pane vyslanče,“ uklonil se Jindřich a vykročil. V té chvíli už se cítil jako král.

Dva dny nato seděl pozdě večer ve své komnatě a pracoval na návrhu obrovské bombardy, kterou hodlal jednoho dne použít proti Francouzům, když tu náhle zaznamenal zvýšený pohyb a hluk v králově ložnici vedle. Byl to už více než den, co otec ve smrtelných bolestech bojoval s posledními náporů své nemoci. Toho rána Jindřicha vyděsilo, když otce uviděl celého šedivého a vychrtlého, a královští lékaři mu sdělili, že už to nebude dlouho trvat. Bezděky se v něm začal vzrýhat pocit svobody a triumfu, ale potlačil ho. Tohle nebyla chvíle, kdy by měl jásat.

Zůstal u otce tak dlouho, jak se slušelo, přičemž zoufale toužil zmizet z té místnosti nemoci a zmaru, až ho král mávnutím ruky poslal pryč a vybídl ho, ať se jde modlit za jeho vysvobození z útrap bolestí. Jindřich zamířil jako oddaný syn do oratoře, kde odříkal příslušné modlitby, a pak se vrátil do své komnaty a ze všech sil se snažil nějak rozptýlit.

Když dveřník ohlásil otcova kaplana Thomase Wolseyho, vzhlédl.

„Můj pane, žádá si vás váš královský otec. Pojd'te rychle, neboť se nachází *in extremis*.“

„Proč jste mě nezavolali dřív?“ zeptal se Jindřich dotčeně. „Tohle se mě dotýká víc než kohokoli jiného.“

„Odpusťte, pane, ale stav Jeho Milosti se náhle zhoršil. Pospěšme si.“

Králova ložnice, osvětlená svícemi, byla plná lidí. Urození pánové, členové Tajné rady, kněží i lékaři, ti všichni se tísnili kolem lože a ve vzduchu se vznášel pach nemoci a smrti. Jindřichovi se přičilo přiblížit se k té vychrtlé postavě lapající po dechu, jež spočívala ochable v posteli, ale otcovy kostnaté prsty se k němu natáhly jako pařáty.

„Jindřichu, můj chlapče!“ zasípal král. „Slyš mě!“

Jindřich se sevřeným srdcem poklekl vedle lože a vzal otcovu ruku do své. „Otče?“

„Umírám, můj synu. Brzy budeš králem. Moji rádcové odpřisáhli, že se postarají o hladký přechod moci.“ Ochraptlý hlas zeslábl. „Než odejdu za svým Stvořitelem, výslovně ti prikazuji, aby ses neprodleně oženil s princeznou Kateřinou.“

„To udělám, pane,“ slíbil Jindřich. V této věci byla jeho vůle s tou otcovou konečně zajedno. Jeho slova však unikla vši pozornosti, neboť krále přepadl prudký záchvat kašle následovaný strašlivým chrlením krve. Když kašel ustal, zůstal král ležet vysílen a bezmocně lapał po dechu. Rochesterský biskup John Fisher, kaplan královy matky lady Margaret, přidržel před zraky umírajícího zlatý krucifix posázený drahými kameny a Jindřich s pohnutím sledoval, jak po něm otec zesláblou rukou hmátl a přitiskl si ho na hrud’.

„Do tvých rukou, Pane, poroučím svou duši,“ předříkával zpovědník. „Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého.“ Než ta slova odříkal, Jindřich VII. krucifix upustil a znehybněl.

Všichni v místnosti poklekli z úcty k posvátnému okamžiku odchodu lidské duše. Biskup Fisher udělal nad tělem kříž. „Odpočinutí věčné dej mu, Pane, a světlo věčné ať mu svítí,“ recitoval monotónně. Jindřich zůstal klečel, hlavu skloněnou.

„Amen,“ řekl, když modlitba skončila, a vstal. Nepřál si nic než být už pryč z tohoto pokoje smrti a zapomenout na hrůzu, kterou právě prožil. Pak si ale uvědomil, že všichni klečící se otočili a hledí na něj.

„Král je mrtev,“ oznámil lord Surrey. „Ať žije král!“

„Ať žije král!“ opakovali po něm všichni jako jedním hlasem.

Část druhá

Léto

Nikomu neškodím, nic zlého nedělám,
Věrně miluji, kde jsem se oženil.
Ač někteří říkali, že mládí vládne mi,
Věřím, že stáří posecká.
Bůh, mé právo i mé povinnosti,
Od těch se nikdy neodchýlím,
Ač někdo říká, že mládí vládne mi.

(Král Jindřich VIII.)

Jindřich projížděl ulicemi Londýna, jež lemovaly jásající davy, oděn v nádherném šatu ze stříbrného damašku a temně modrého sametu smuteční barvy půlnoční oblohy. Právě byl provolán králem a poklonil se mrtvému tělu svého otce, vystavenému v Královské kapli v Richmondu, odkud bude brzy převezeno k pohřebnímu obřadu do Westminsterského opatství. Když pozvedl ruku k pozdravu, jeho noví poddaní se mu jali provolávat slávu a velebit jej jako svého zachránce, za jehož vlády nastane nový zlatý věk. Začínalo být stále zřejmější, že králova odchodu želí jen málokdo. Zesnulý panovník možná přinesl Anglii mír a pevnou vládu, ale zároveň jím lid opovrhoval jako lakomcem a vydřiduchem. Jindřich věděl, že rozdíl mezi ním a otcem ani nemůže být větší. Bylo mu skoro osmnáct a nikdo nemohl popřít, že ztělesňuje všechny rytířské ctnosti.

Svému otci však vděčil za dvě věci: Zanechal mu Anglii, jejíž pověst v Evropě byla tak skvělá, že všechny křesťanské země toužily navázat s ní spojenectví. Zanechal mu rovněž státní pokladnu přetékající bohatstvím, jež v průběhu let nashromáždil, a v tomto bohatství tkvěla síla a bezpečnost země. Babička Margaret, která statečně polykala slzy zármutku nad ztrátou syna, Jindřichovi řekla, že lidé nikdy nedocenili velikost zemřelého krále.

„Viděli v něm nekonečně podezíravého, lakomého a chamtivého intrikána, temného vládce, jemuž není co věřit,“ řekla s posmutnělou tváří, lemovanou černým závojem a rouškou jeptišky. „Měli v něm vidět moudrého zakladatele silné dynastie a strážce míru, ale místo toho se radují, že je mrtvý.“ V jejich slovech zaznívalo mnoho hořkosti.

Jindřich chápavě přikývl. Rozhořčilo ho, když se dozvěděl, že otec jmenoval lady Margaret neoficiální regentkou do té doby, než on, Jindřich, dosáhne osmnáctého roku, rozumně však uznal, že to není nadlouho. Pouhých pár týdnů. Ať si babička myslí, co chce, on se od otcovy nepopulární politiky bude distancovat. Dnes vyhlásil všeobecnou amnestii – a jedním dechem nařídil zatknout nejnenáviděnější rádce starého krále, Empsona a Dudleyho. Jejich

hlavy zpečetí jeho popularitu. Svým ministrům nikdy nedovolí, aby vymáhali daně tak nelítostně. Sevřel rty ve ctnostném odhodlání.

Tower Hill byl plný jásajících zástupů. Všichni ti lidé mu mávali a žehnali mu. A to už před něj předstoupil towerský purkrabí, obřadně mu předal klíče od pevnosti a Jindřich slavnostně projel lví bránou na vnější ochoz vnitřního hradu, kde se členové towerské stráže ze všech sil snažili udržet dav na uzdě. Když vešel do královského paláce, kde se shromáždil dvůr, zjistil, že jeho komnaty jsou k prasknutí přecpané lidmi a každý se snaží ho aspoň na okamžik zahlédnout nebo mu předat svou žádost. Byl teď zdrojem poct a požitků; mohl kohokoli po libosti povýšit nebo zničit. Byla to opojná vyhlídka. Svou moc však musí užívat moudře a s rozvahou. Dobrý panovník si hýčká ty, kdo mu mohou být užiteční, a odměňuje ty, kteří mu věrně slouží.

Obklopen členy své tělesné stráže procházel zástupem a ukláněl se vpravo vlevo. Poté vystoupil na pódium, zamířil k trůnu, který stál pod bohatě zdobeným baldachýnem s vyšíтым státním znakem Anglie, a ještě se na kratičký okamžik zastavil, aby si ten velký okamžik vychutnal. Potom se usadil, rovný a vysoký, s jednou rukou zapřenou v bok a zdviženou bradou, a oslovil shromážděné řečí, kterou si v duchu dlouho předem nacvičoval.

„Moji drazí pánové, vítejte! Děkujeme vám za vřelé přijetí a přejeme si, abyste vy i všechen lid věděli, že vám hodláme vládnout moudře a dobře. Jsme milovníkem spravedlnosti a dobroty a chováme velkou lásku ke vzdělancům, kteří budou na tomto dvoře vždy vítáni. Chamtivost bude z tohoto království vykázána a daně sníženy. Naše velikost bude štědrou rukou rozsévat bohatství. Vězte, že nebažíme po zlatě, drahokamech ani vzácných kovech, nýbrž po ctnosti, slávě a nesmrtelnosti.“

Když viděl jejich rozradostněné obličeje a slyšel jejich jásot, nad nímž se silněji než jiné nesly hlasy Brandona a Comptona, opět se jej zmocnilo nadšení. Nebylo pochyb, že začal dobře – tak, jak si předsevzal: nikoho nenechal na pochybách, kdo tu teď vládne.

Vstal, zvedl ruku na znamení díky za uznání, jehož se mu dostalo, a odebral se do své soukromé komnaty. Večer se má ve velké síni towerského hradu konat slavnostní banket – žádné radovánky, pochopitelně, neboť dvůr drží smutek – a on se musí ukázat v tom nejlepším světle. Být velkým králem znamená velkolepě vypadat a chovat se majestátně.

A on majestátní vskutku *byl*. Působil doslova jako ztělesnění královské moci. Věděl, aniž by se chlubil, že mezi tisícem urozených mladíků svého

věku nade všechny vyniká, neboť je při své výšce přes metr osmdesát zdaleka největší. Má impozantní postavu i držení těla, sílu v pažích, mocnou jiskru v oku a krásný obličej. V benátském zrcadle, mistrovském díle, jež za úctyhodnou částku zakoupil jeho otec, mohl vidět mladého obra se štíhlým pasem a širokými rameny, jemnou pletí a světle kaštanovými, nazrzlými vlasy, rovnými a zastřiženými podle francouzské módy po bradu. Měl tutéž širokou tvář s pronikavými očima a malými, smyslnými rty jako jeho dědeček, král Eduard IV., ale nos měl hrdý, římský – náležitě majestátní, jak se domýšlel. Mnozí mu říkali, že je nejkrásnější princ, jakého kdy viděli.

Thomas Wolsey, uhlažený, spolehlivý a uctivý muž, býval v těch dnech neustále po jeho boku nebo alespoň někde nablízku. Ten člověk se mu líbil. Jindřich obdivoval jeho energii a duchaplnost i ochotu plnit vůli svého nového pána. Rychle si uvědomil, že pokud chce něco uskutečnit, je právě Wolsey tím člověkem, na něhož se má obrátit. A věděl, že když mu Wolsey říká „náš nový Octavius“, není to jen planá lichotka.

„Anglie má důvod, aby se z Vaší Milosti radovala!“ prohlásil Wolsey hned po prvním zasedání rady, jehož se Jindřich zúčastnil. To dopoledne nebyla nejmenší příležitost se nudit. A Jindřich cítil, že se blýskl slušnou znalostí věcí a projevil se jako zasvěcený a sebejistý vládce. Kaplan za ním vyšel na chodbu a z jeho masité tváře vyzařoval obdiv. „Dostalo se nám požehnání v osobě panovníka, jenž jedná moudře, miluje spravedlnost i laskavost a chová velkou náklonnost ke vzdělcům. Není divu, že celé království jásá, jakého má velkého krále.“

„Amen,“ zamumlal hrabě ze Surrey, ale Jindřichovi neunikly chladné pohledy, jimiž on a vévoda z Buckinghamu Wolseyho sledují. Nijak ho to netrápilo. Byl odhodlán povyšovat lidi nikoli na základě jejich urozenosti, nýbrž podle jejich schopností – a jejich sympatií a přátelství. Noví lidé pro novou dobu. Věděl, že Wolsey mu může být velmi užitečný. A budou i další.

Zdálo se, že Wolsey nevráživost lordů nevnímá. „Vaše Milost je očividně velmi obezřetná a neucíní žádné rozhodnutí, dokud se na věc nevyspí.“

Jindřich se na něho zářivě usmál. „Uvidíte, Thomasi, že když už se jednou pro něco rozhodnu, budu si jist, že jsem jako Bohem pomazaný král v právu.“

„Nadaný moudrostí přesahující chápání obyčejných smrtelníků,“ usmíval se Wolsey.

„U svatého Jiří, to máte pravdu!“ Jindřich vzal muže kolem ramen. Ano, tenhle Wolsey se mu líbil! A Wolseymu se zjevně líbil zase on. Zřejmě

Jindřicha pokládal za prostého, čestného muže, který miluje ctnost a žije v souladu s ideály rytířství. Kéž by se otec aspoň trochu podobal Wolseymu!

Jindřicha ohromilo, když zjistil, kolik peněz mu otec zanechal v přetékající státní pokladnici. Jen málo králů začínalo svou vládu s takovým bohatstvím. Měl spoustu plánů, jak plnými hrstmi utrácet za zábavy a jak vytvořit nejvelkolepější dvůr v křesťanském světě. Přitom mu stále zůstane dost na financování jeho ctižádostivých plánů. Hořel nadšením pro válku. Teď už mu nic nestálo v cestě za uskutečněním jeho snu, jímž bylo vítězství nad Francií – tedy rozhodně ne ty šedé brady v radě. Nadnesl to téma hned při jejím příštím zasedání.

„Vaše Milosti,“ zaprotestoval starý Thomas Howard, hrabě ze Surrey, nejvlivnější z jeho rádců, který – jak se zdálo – mluvil za všechny ostatní pány, „zesnulý král zanechal toto království v rozkvětu a hojnosti, těšící se bohatství a výhodám míru po třiceti letech konfliktu. Proč plýtvat penězi na další válku?“

Jindřich založil ruku v bok a upřel na ně svůj ocelový pohled. Zjišťoval, že uvynout autoritě mu nečiní potíže. Kde je jejich smysl pro věhlas a slávu? Nepochybně vyschl a zašel na úbytě!

„Pánové,“ řekl, „až budete svědky mé korunovace v Remeši, vaše pochyby vám připomenu.“ Pozvedl ruku. „Ne! Žádné další protesty nechci slyšet.“ To je umlčelo. Dokonce i babička, která seděla mlčky na protějším konci stolu a s hrůzou na něho hleděla, věděla, že nemá smysl pokoušet se ho od jeho záměrů zrazovat.

Změnil téma. „Promluvmě si o mé korunovaci ve Westminsteru.“

Propracované plány byly v běhu. Jindřich se už rozhodl, že toto bude pouze první z mnoha okázalých podívaných, jimiž potěší lid a prohloubí jeho lásku ke své osobě. „Očekávám, že se moji páni předvedou v nejlepším světle,“ řekl. „Postarejte se, abychom objednali dostatek látek na nové livreje pro všechny královské služebníky.“

„Sire, není to marnotratnost?“ odvážil se zaprotestovat starý canterburský arcibiskup William Warham. „Staré livreje zajisté dobře poslouží, vždyť Vaše Milost má stejné iniciály jako váš zesnulý otec.“

„Toto je nová vláda a nová epocha, pane arcibiskupe,“ opáčil Jindřich a vstal. „Všichni budou mít nové livreje. Dohlédněte na to, pánové.“

S těmi slovy odešel. Vytkl si zásadu, že se v radě nebude po skončení zasedání ještě hodiny zdržovat, nýbrž veškeré záležitosti projedná co nejrychleji,

aby měl volno a mohl vyrazet s mladými pány ze své družiny na lov. Byli to lidé, s nimiž sdílel své záliby i chuť do života, přátelé, kteří s ním trávili dny, jež byly teď plné smíchu a žertování. I oni dychtili osvědčit svou chrabrost na bitevních polích Francie. Napřed je však třeba nechat se korunovat a dosáhnout plnoletosti. Pak se teprve ke svým plánům veřejně vyjádří!

Do té doby se ale musí oženit! První královou povinností je zplodit dědice. Připadalo mu, že kamkoli u svého dvora pohlédne, všude vidí potomky rodu Yorků, navenek loajální, ale v hloubi duše – kdo ví? Byl odhodlán držet si je nablízku a prokazovat jim přízeň, byli to ostatně jeho příbuzní, a držet tak příznak občanské války na uzdě. Především však musí mít syna – a to brzy.

Jakmile byl otec uložen do hrobky ve Westminsterském opatství, odvedl Jindřich svůj dvůr do Greenwiche, kde za zády s nádhernými zámeckými okny skýtajícími úchvatný výhled na Temži oznámil, že hodlá obnovit starobylý nárok krále Eduarda III. na francouzský trůn, získat tuto zemi zpět a nechat se v Remeši jako novodobý Jindřich V. korunovat. Propukl všeobecný jásot. Jindřich doufal, že odpůrci poslouchají.

Byl nyní připraven zpečetit spojenectví se Španělskem svým sňatkem s Kateřinou. Jeho páni na něho v tom smyslu naléhali a král Ferdinand sliboval, že mu do poslední pence doplatí zbytek dceřina věna.

Hrabě ze Surrey plál pro svatbu nejhrolivěji. Ze všech starých pánů, kteří mu sloužili, měl Jindřich Surreyho nejraději a nejvíc jej respektoval. Byl to muž nanejvýš moudrý, vážený a u anglického lidu oblíbený. Jeho otec, vévoda z Norfolku, bojoval u Bosworthu na straně Uchvatitele a Surreyho, který se bil po jeho boku a utrpěl zranění, nechal král Jindřich VII. odsoudit ke ztrátě života, cti i majetku. Jindřich často slychal ten příběh, jak se starý král Surreyho zeptal, proč stál na Richardově straně, a Surrey neochvějně odpověděl: „Byl to můj korunovaný král, a kdyby parlament vsadil korunu na hlavu špalku, bojoval bych za špalek. A jak jsem bojoval za něj, budu bojovat i za vás.“ Kdo by takového muže neobdivoval? Otec ho jistě ctil a Surreyho poctivost, houževnatost i vojenské a úřednické schopnosti mu postupně pomohly domoci se královny přízně i některých z jeho bývalých statků. Nepochybně doufal, že získá zpět také titul vévody z Norfolku. Nu, šel na to správně.

Pak se ale proti tomu sňatku vyslovil starý arcibiskup Warham, který si u Jindřicha vyžádal soukromou audienci. „Zvážil jste, Vaše Milosti, že se můžete dopustit hříchu, když se oženíte s vdovou po svém zesnulém bratrovi?“

„Papež přece vydal ohledně té věci dispens,“ připomněl mu Jindřich.

„Toho jsem si vědom, Sire,“ zachmuřil se Warham. „Stačí to však na vyvrácení všech námitek? Co když to manželství bylo naplněno, princezna počala a potom o dítě přišla?“

Jindřich se začervenal. Přišlo mu nepatřičné probírat něco takového s mužem církve. „To by jistě věděla, ne?“

„Být si něčím takovým zcela jist není nikdy možné. Mladí lidé bývají v těchto věcech často nevědomí. Snažně prosím Vaši Milost, aby si vše s patřičnou vážností rozmyslela, než učiní tento nezvratný krok.“

Po jeho odchodu se Jindřich cítil, jako by mu někdo podtrhl koberec pod nohama. Měl za to, že dispens tuhle záležitost jednou provždy vyřešil. Papež přece jistě věděl, co dělá! A je to vyšší autorita než Warham, a je neomylný.

Když se svěřil svým rádcům, že ho hryže svědomí, většina z nich se ho snažila uklidnit. Pouze Warham a několik dalších duchovních radili k obezřetnosti. Pak ho ale opět vyhledal Caroz.

„Vaše Výsost nemusí mít žádné pochyby,“ prohlásil. „Dispens je dostačující a toto manželství zajistí mír mezi Anglií a Španělskem. Jsem si jist, že budete ve svém svazku s princeznou prožívat vrcholné štěstí a zanecháte za sebou početné potomstvo.“

Příště přinesl vzkaz od samotného krále Ferdinanda. Zřejmě nemarnil čas a zpravil ho o Jindřichových pochybnostech. „Jeho Veličenstvo Vaši Výsost miluje jako vlastního syna,“ ujišťoval Jindřicha. „Bude vám opravdovým otcem a ve všem vám nabídne svou radu.“ Jindřichovi neuniklo, jak si jeho rádce po těchto slovech vyměňují zamračené pohledy. „Princezna může pomoci podpořit porozumění mezi našimi dvěma královstvími.“

„A Španělsko bude vládnout Anglii na dálku,“ zaslechl Jindřich mumlat vévodu z Buckinghamu. Setřel ho pohledem. Teď nebyla vhodná chvíle urážet vyslance krále Ferdinanda. Copak si pánové myslí, že nemá vlastní rozum? Nikdy by nepřipustil, aby mu vládla žena. Ženy nejsou stvořeny k tomu, aby se míchaly do politiky.

Byl už skoro červen a schylovalo se k Jindřichově korunovaci. Koncem měsíce dovrší osmnáctý rok. Je načase umlčet odpůrce a pokročit s přípravami k sňatku, naléhali na něj členové rady.

„Vaše Milost nenajde dámu, která by se princezně Kateřině vyrovnala,“ ujišťoval ho Surrey. „Je věrnou kopií své matky, královny Isabely, a oplývá

moudrosti a ušlechtilosti mysli, jaké se těší úctě národů. Pokud jde o pochybnosti, jež Vaši Milost trápí, máme tu papežský dispens. Chtěl byste být přisnější než papež?“

Jindřich seděl v čele stolu a hleděl z jedné dychtivě tváře na druhou. Už se rozhodl a věděl, že jeho rozhodnutí je správné. „Souhlasím. Pro ten sňatek mluví mnoho dobrých důvodů, v neposlední řadě ten, že po princezně Kateřině toužím ze všech žen nejvíc. Miluji ji a dychtím se s ní oženit.“ Pomyslel na její dlouhé plavě rusé vlasy, čistou pleť, na její důstojnost, urozenost a gráci. „Všechno na ní svědčí o tom, že je pro krále Anglie tou nejvhodnější manželkou. Její laskavá povaha, vzdělanost, její pokora...“ Bylo v tom ale mnohem víc. Čest si žádala, aby se s ní oženil, neboť ji tak zachrání před chudobou a zneuctěním jako dávný bludný rytíř a vyslouží si tím její nehynoucí lásku a vděk.

Stál, zářil štěstím a přijímal gratulace od svých pánů. Všiml si, že jen Warham a jeho příznivci se drží zpátky. Po chvíli se uchýlil do své pracovny (odkud nechal odstranit všechna lejsra) a jal se psát svému budoucímu tchánovi, že zavrhl všechny ostatní dámy na světě, jež mu byly nabízeny, čímž dal jasně najevo lásku, kterou chová ke Kateřině, své cele milované manželce – tak už na ni myslel.

Pečlivě se oblékl do černého hedvábí. Chtěl ji překvapit. Jejího dveřníka gestem umlčel, sám otevřel dveře do její komnaty a uklonil se.

Kateřina hrála deskovou hru s jednou ze svých španělských dam. Okamžitě vstala a udělala před ním to nejhlubší a nejpůsobivější pukrle. Krásné líce jí zrudověly a upírala na něho něžné šedé oči. Rozpuštěné vlasy jí sahaly až k bokům. Připadala mu jako ta nejkrásnější bytost na světě.

Pokynul jejím sloužícím, aby odešli. Jakmile s ní osaměl, pozvedl ji z úklony, a jak na něho obdivně hleděla, políbil jí ruce.

„Kateřino, má paní,“ řekl, „musíme si promluvit.“

Když ji požádal o ruku, chvíli se nevzmohla na slovo. „Ano!“ vydechla nakonec a oči jí zvlhly. „Ano! Ach ano!“ A nechala se políbit. Dlouho snil o tom, jaké to asi je, líbat ženu. Bylo to nádherné, sladké, a tak snadné!

Až příliš snadné. Když o tom později přemýšlel, pocítil jisté rozčarování. Tak dlouho po Kateřině toužil, po všechna ta těžká léta jí zůstával věrný, a jakmile to bylo možné, vznesl na ni nárok. Avšak jakkoli byl její reakcí polichocen a těšila ho, měl zároveň pocit, že ho měla nějakou chvíli nechat, aby

ji dobýval. Na lovu ho vždycky nejvíc vzrušovala šťavanice a stupňující se napětí vrcholící skolením kořisti. Se ženami by tomu mělo být podobně.

Věděl však, že nebyla vychována k flirtování jako mladé anglické dívky; nýbrž byla vedena k pokoře a oddanosti. Měl by za to být vděčný, neboť ctnostná žena je hotový poklad, alespoň tak mu to vtloukal do hlavy starý Skelinton. A on *byl* vděčný, jak se o tom neustále ujišťoval, když uléhal ke spánku na loži, které s ním bude Kateřina co nevidět sdílet. Dosáhl toho, po čem jeho srdce toužilo.

V následujících dnech se snažil zahnat pochybnosti. Opakoval si, že věkový rozdíl pěti a půl let nehraje roli. Ve svých třídvaceti letech byla Kateřina stále mladá a krásná, zralá na plození dětí – a postelové hrátky. Co na tom, že má trochu odulejší bradu – jak to, že si toho dříve nevšiml? – a že jej až příliš nepokrytě zbožňuje? Na tom přece nezáleželo!

Kateřina se radovala, když vzal ji i celý dvůr krátce nato do Greenwiche, kde měli být sezdáni. Zahrady byly v plném květu, ve fontánách zurčela voda a v sadech dozrávalo ovoce; nad tím vším se k nebi majestátně vypínaly věže a věžičky zámku. Jindřich Greenwich miloval; narodil se tam a s oblibou lovil v tamní oboře. Odvedl Kateřinu do hlavní věže, ukázal jí přepychové komnaty, jež tam pro ně nechal připravit, a těšil se z jejích výkřiků radosti nad tou nádherou i nad úchvatným výhledem přes řeku. Po letech chudoby, kterou ji nutil snášet jeho otec, se musela cítit jako v ráji.

Líbání byla jedna věc; akt plození, jak to Skelinton cudně nazýval, bylo něco docela jiného. Jindřich si teď víc než co jiného přál na Kateřinu o svatební noci zapůsobit. Chraň Bůh, aby něco zpackal a udělal ze sebe hlupáka!

Potřeboval ženu, která by ho zasvětila do radostí lásky. Ale jakou? S výjimkou španělských dam, jež zůstávaly zavřené v Kateřininých komnatách a jichž by se nikdy nesměl dotknout, nebyly u dvora žádné jiné ženy až na jeho pradlenu a on se přistihl, že po ní chvílemi pokukuje. Byla však příliš tlustá a moc stará a jemu se ošklivila představa, že se jeho těla dotýkají její ruce zhrublé prací. Opět jednou proklínal otce, že ho držel zavřeného jako mnicha v klášteře.

Jeho mladí druhové se nejednou chvástali svou zdatností v brlozích čtvrtí Bankside a Southwark na surreyském břehu Temže. Tam si mohli muži za pár pencí koupit děvku. On ale nestál o nějakou vyžilou starou rašpli a taky nechtěl chytit něco nepříjemného; slyšel už o francouzské nemoci. Neuškodí ovšem, když se tam zajde aspoň podívat, co – nebo kdo – je tam k mání.

Pozdě večer se zahalil do lehkého pláště, kapuci si stáhl hluboko do čela, obešel stráže a tiše seběhl po točitém schodišti do přízemí. Vyklouzl z paláce a stíny podél budov zamířil k řece. Došel na molo, přivolal si loďku a veslaři nařídil, ať ho odveze do Southwarku. Cestou zjišťoval, že se mu plavba líbí. Před sebou viděl zářit světla Londýna – svého hlavního města. Co by si asi jeho obyvatelé pomysleli, kdyby ho teď viděli – samotného a bez doprovodu, jak vyráží za zakázanými rozkošemi? Při tom pomyšlení se v duchu usmál.

Když ho lodník vysazoval, vesele se na něho zašklebil. „Zkusil bych Kardinálův klobouk, šéfe,“ řekl. „Holky jsou tam čisté a je to tam dobře vedené.“

„Díky,“ zamumlal Jindřich a přitáhl si plášť k tělu.

Kardinálův klobouk byl jeden z řady vykřičených domů. Po ulici se tam potloukali obhroublí chlapíci a námořníci a pokřikovali oplzlosti po dívkách vyklánějících se z oken. Jindřicha, kterému jinak nikdy nechyběla kuráž, to v první chvíli zarazilo. Vykročil však směrem ke dveřím, opřel se do nich a otevřel. Babizna sedící uvnitř na něj upřela pátravý pohled.

„Copak si takový fajnový panáček jako vy přeje?“

„Děvče,“ zamumlal. „Čisté. A zdravé.“

„Všechny moje holky jsou čisté a zdravé. Chcete pannu? To je za příplatek.“

Jindřich už věděl od přátel, že na takových místech se panenství často jen předstírá, ale kývl. Bába vstala a zmizela ve dveřích. Když se vrátila, vedla s sebou růžolící dívku s pěknými vlasy, která vypadala, jako by právě přišla z venkova a nemohlo jí být víc než patnáct. Jindřich na ni zíral a nemohl uvěřit svému štěstí.

Přesto se ani ne za půl hodiny nato převalil do špinavých prostěradel a líce mu hořely hanbou. Jeho žezlo bylo měkké jako shnilá hruška. Když měl už už do dívky proniknout, selhal. Byl přespříliš vzrušený a moc spěchal, takže jeho šíp vyletěl dřív, než stačil zacílit.

Rudý studem na sebe naházal oblečení, vyřítel se z pokojíku a zamířil ven do noci.

Jindřich a Kateřina spolu poklekli v královnině komnatě v Greenwichi a arcibiskup Warham nad nimi odříkal posvátná slova manželského slibu, jenž je učinil mužem a ženou. Dvůr dosud držel smutek za zesnulého krále, a tak se nekonaly veřejné oslavy. A Jindřich dal jasně najevo, že nebude ani veřejný obřad ukládání na lože. Akt plození královských dědiců, jakkoli byl v zájmu jeho poddaných, měl být soukromou záležitostí mezi ním a Kateřinou.

Jak se okamžik naplnění blížil, zjišťoval, že ho stravuje žárlivost a strach, že Artur byl první. A ještě tíživější obava, že se mu jako manželovi nepovede o nic líp, než když byl s děvkou. Nemusel se však strachovat. Když se svou nevěstou ležel v obrovské posteli se zlatem a stříbrem vyšíтым baldachýnem a hedvábnými závěsy, nemusel tak spěchat jako poprvé a Kateřina byla tak láskyplná a tak sladká! Když do ní vstoupil, vykřikla cosi španělsky a její nehty se mu zaryly do ramen. Pak se ale uvolnila a bylo to krásné, mnohem radostnější a slastnější, než si vůbec kdy dokázal představit. Jeho Katka, jak jí teď říkal, byla vším, po čem mohl zdatný zdravý muž toužit. Nikdy se mu ani nesnilo, že milování může být tak nádherné.

Příštího dne ráno ho překvapilo, že na prostěradle neviděl žádnou krev. Její nepřítomnost ho zarazila, ale pak se zhrozil nad vlastní nevědomostí a řekl si, že žádná krev být nutně nemusí. Odhodil své nedůstojné pochybnosti a v duchu si blahorečil, že se mu dostalo požehnání tak dokonalého manželského štěstí.

Kdybych byl ještě svobodný, vyvolil bych si Kateřinu za svou ženu přede všemi ostatními, napsal ráno králi Ferdinandovi, když dosud v noční košili seděl u otevřeného okna. Potom přešel k loži, sklonil se a svou novou královnu políbil. Vzal do ruky matčin misál, který jí ještě před svatbou věnoval a do něhož vepsal: *Jsem navždy váš. Jindřich, král.* Když ta slova nyní četl, zaleskly se mu v očích slzy.

„Je správné, abys měla tuto knihu,“ řekl jí. „Budeš stejně dokonalou královnou, jakou byla moje matka. To po tobě jsem celý ten čas toužil, Kateřino. A nyní tě mám; z boží milosti se mi dostalo opravdového požehnání.“

Pozorně se na ni zahleděl. Nedalo mu to a zeptal se: „Musím to vědět. Měl tě někdy Artur...?“

„Ne, Jindřichu. Na to byl příliš churavý, ubohý hoch.“

„Všechny ty jejich výhrady byly tedy zbytečné,“ zamumlal Jindřich.

„Jaké výhrady?“

„Nu, Warham a pár dalších mých rádců pořád blekotali něco o tom, že naše manželství je podle Písma zakázané.“

„Ale my přece máme papežský dispens!“ zvolala.

„To jsem jim také řekl. Netrap se tím, moje milá. Všechno je v pořádku. Myslíš, že bych se s tebou oženil, kdyby existovala sebemenší pochybnost? Nikdy bych neohrozil tvou budoucnost, nebo tu svou. Papež nám udělil své požehnání a teď jsi v očích božích mou ženou.“ A polibky začal rozhánět její obavy.

Nedokázal snést odloučení od své Katky. Každé odpoledne přicházel do jejích komnat debatovat o politice, teologii nebo knihách či s ní jen tak pobýtl. Často zůstával i na večeri a vždycky s ní byl o nešporách. Ze všeho nejvíce toužil potěšit ji.

Každou noc se spolu milovali. Jakmile Jindřich okusil slasti tělesné lásky, nemohl se jich nabažit. A Kateřina mu byla milující partnerkou, jež s radostí vycházela vstříc jeho touze. Okouzlovalo ho vědomí, jak moc ho jeho žena zbožňuje. S oblibou mu říkala „můj Jindřichu“. Nikdy dřív nebyl tak šťastný. A dá-li Bůh, jejich štěstí bude brzy korunováno a narodí se jim syn.

Ve třetím červnovém týdnu se dvůr přestěhoval do londýnského Toweru, neboť tradice si žádala, aby panovníci před svou korunovací pobývali právě tam. Když královská loď přistála u Královniných schodů pod věží Byward, zářilo slunce a na nábreží se tísnily zástupy jásajícího lidu. A když Jindřich vystoupal po schodišti lemovaném strážci Toweru v šarlatově rudých slavnostních uniformách, nahoře se mu hluboce uklonil towerský purkrabí. Před nimi se rozezněly fanfáry.

Towerský purkrabí doprovodil krále a královnu po vnějším ochozu pevnosti. Po levé ruce se jim vypínala masa Bílé věže, pevnosti stejně mocné, jakou byla, když ji před stovkami let postavil Vilém Dobyvatel. Před nimi stály Králova síň a starobylý královský palác. Jindřich jej nechal pro účely své korunovace nově zařídit a v jeho komnatách rozvěsit tapiserie a malované závěsy v tudorovských barvách červené, zelené a bílé. Vzdálený hrdelní řev mu připomněl, že se v Toweru nachází královský zvěřinec; i lvi jej tedy vítali.

Přes všechnu nádheru, okázalé přijetí i dlouhou a slavnou historii hradu neměl Jindřich Tower s jeho nešťastnými konotacemi rád. V ložnici v královniných komnatách, kde teď byla ubytována Kateřina, zemřela jeho matka. Od té doby uplynulo už šest let, ale on stále těžce nesl její ztrátu. Ale staly se tu ještě zlověstnější věci. Říkalo se, že ve zdejších zdech byl utopen v sudu moselského vína jeho prastrýc, vévoda z Clarence. A osm let před jeho narozením tu byli zavražděni matčini bratři, pověstní „princové z Toweru“, aby se další jeho prastrýc, Uchvatitel Richard, mohl zmocnit trůnu. Otec samozřejmě pomstil jejich smrt u Bosworthu, ale jejich kosti se nikdy nenašly. Vzdor vedru se Jindřich zachvěl chladem při pomyslení, že tu možná stále ještě jsou někde poblíž ukryté.

Zatímco si před připravovanou hostinou vychutnával vzácnou chvíli sou-

kromí, s nelibostí se rozhlížel po svém okolí – po tlustých kamenných zdech a primitivních nástěnných malbách andělů či heraldických zvířat – a do nosu jej udeřil závan zatuchliny (při svatém Jiřím, snad to není zápach odpadků linoucí se z hradního příkopu?). A rozhodl se, že nebude-li muset, už sem víckrát nev kročí. Zdědil mnoho nádherných hradů a paláců, z nichž většina byla pro moderního panovníka mnohem vhodnějších.

Následujícího dne přichystal Londýn svému králi a královně velkolepé uvítání. Jindřich a Kateřina projížděli ve slavnostním průvodu čtvrtěmi Cheapside a Temple Bar a po Strandu zamířili k Westminsterskému paláci. Budovy po cestě byly ověšeny tapisériemi a v kašnách teklo proudem víno. Čtyři velitelé Pěti přístavů nesli nad Jindřichovou hlavou bohatě zdobený baldachýn. Pod pláštěm z karmínově rudého sametu, podšitým hermelínem, měl zlatem vyšívaný kabátec zdobený drahými kameny a přes rameno měl přehozen bandalír posázený rubíny. Kousek za ním jej v nosítkách zahalených v bílém hedvábu a zlatohlavu následovala Kateřina oděná do šatu z bělostného saténu a pláště lemovaného hermelínem. Za ní jely na koních její dámy oblečené v modrém sametu.

V Cheapside Jindřich smekl čapku před lady Margaret, jež sledovala podívanou z okna jednoho z domů a plakala radostí. Ulici lemovaly nadšené davy, jež ho zdravily, když kolem nich projížděl. A on se ubíral dál a dál a na pozdrav mu zvonily zvony katedrály svatého Pavla i všech ostatních londýnských kostelů. Nakonec projel Strandem, kde stály výstavné domy šlechtý.

Teprve pozdě odpoledne dorazil dlouhý průvod do rozlehlého Westminsterského paláce, Jindřichova hlavního sídla a od nepaměti i sídla vlády. Když král s královnou vstoupili do obrovské Westminsterské síně, shromážděný dvůr se jím poklonil.

I tady, stejně jako v Toweru, vypovídaly královské komnaty o zašlé slávě minulých věků. Když Jindřich vešel do Malované komnaty připomínající jeskyni, přepadly ho vzpomínky na otce, jehož sloupková postel s vyobrazeními Ráje tu dosud stála – postel, v níž byl s největší pravděpodobností počat. Bylo zvláštní myslet v tuhle chvíli na rodiče, kteří se spojili v lásce, aby jej stvořili, a teď jsou opět spolu v nebi.

Nad ložem se v dosud živých barvách červené, modré, stříbrné a zlaté vyjímala starobylá nástěnná malba. Znázorňovala korunovaci Eduarda Vyzna-vače, svatého anglického krále, jehož klenoty vyzdobená kaple stála ve West-

minsterském opatství naproti paláci. Jindřich měl pro Eduarda Vyznavače zvláštní slabost, neboť tento panovník byl ztělesněním moudrého a milosrdného vládce, v jehož stopách hodlal kráčet. Zítra bude korunován, jen co by kamenem dohodil od světcova hrobu, jako by nad tou událostí bděl sám svatý Eduard. Při vědomí toho se cítil tak povznesen, až se mu skoro zatočila hlava.

Toho večera dlel po celou dobu hostiny v myšlenkách u samých ušlechtilých věcí. Je vyvolen Bohem, aby vládl svému lidu, a už zítra jej církev v tomto vysokém důstojenství potvrdí. Obdrží korunu svých předků. Pohlédl na Kateřinu sedící u královské tabule po jeho boku a věděl, že i ona myslí na nesmírný význam toho, co je nazítří čeká.

Až do čtvrté hodiny ranní klečeli oba v kapli svatého Štěpána a drželi vigilií. Nad hlavami měli obrazy andělů a světců i velkou nástěnnou malbu krále Eduarda III. s jeho rodinou. Jindřich zabloudil zrakem k podobizně Eduardova syna, slavného Černého prince, jenž dosáhl velkých vítězství ve stoleté válce, a zapřisáhl se, že bude hoden památky svých věhlasných předků; i on přinese anglické Koruně slávu.

Nadešel den letního slunovratu. Jindřich pozoroval ze svého okna sběh lidu. Sloužící se snažili udržet dav v příslušných mezích, aby mohli položit pruhovaný koberec od Westminsterského paláce až k velkým západním dveřím Westminsterského opatství. Pocítil záchvěv vzrušení a posvátné bázně. Byl připraven, duchovně i v každém jiném smyslu, majestátně oděn do královského roucha karmínově rudé barvy, lemovaného hermelínem. Třebaže toho moc nenaspal, cítil se zcela probuzený a pln očekávání.

Když vstoupil do Westminsterské síně, všichni přítomní padli na kolena a on zůstal na krátký, opojný okamžik jako jediný stát a usmíval se na ně. Potom se strhla mela, jak se všichni snažili zaujmout svá místa v průvodu mířícím do opatství. Wolsey stál nedaleko a hovořil s rochesterským biskupem Johnem Fisherem, svatým mužem a zpovědníkem Jindřichovy babičky.

„Dnešního dne bude pomazán mladý muž, jenž přinese našemu věku věčnou slávu,“ rozplýval se Wolsey.

„To ano,“ přikyvoval Fisher s úsměvem ve vyhublé tváři. „Tento den znamená konec našeho otroctví, zdroj naší svobody, počátek radosti. Jen se podívejte, jak se osvobozený lid sbíhá před svého krále s rozjasněnými obličejí!“

Jindřich se natáhl a vzal každého z nich za ruku.

„Děkuji,“ řekl a celý zářil.

A najednou tu byla Kateřina, zlatovlasá a krásná ve svém karmínově rudém plášti a bílé saténové róbě. Usmívala se na něho jako madona v chrámu. Zanechal oba rozradostněné duchovní stát na místě a spěchal vzít ji za ruku. Jejich družiny se řadily kolem nich. Potom průvod v čele se šlechtou oděnou do šarlatově rudých hávů lemovaných kožešinou vykročil za ohlušujícího jásotu zástupů směrem k opatství.

Šlechtou svého království byl provolán králem. Složil korunovační přísahu, v níž slíbil, že bude bránit své království, podporovat církev a spravedlivě vládnout. Byl pomazán posvátným olejem a vydělal se tak z obyčejných smrtel-

níkū, obdařen chápáním složitých tajů správy státu, jež je jim odepřeno. Byl teď vyvolen a posvěcen jako zástupce Boha na zemi, povolán božským právem k vládě nad svými poddanými. Jako král Anglie nad sebou neměl jiného vládce než Boha.

V tomto stavu milosti, vsedě na starobylém korunovačním stolci, hleděl přímo před sebe, když mu arcibiskup Warham kladl na hlavu korunu svatého Eduarda. V onen nádherný okamžik, kdy jasně cítil, jak se jeho duše povznáší do vyšších sfér, se rozezněly trubky, sbor spustil *Te Deum* a hlasy zněly spíš božsky než jako zvuky vycházející z lidských hrdel. Poté předstoupili všichni biskupové a odvedli ho k jeho trůnu, aby přijal hold svých nejpřednějších poddaných.

Pozoroval Kateřinu, jak se i jí rozjasnila tvář, když jí Warham kladl na hlavu korunu. Po obřadu ji vzal za ruku a oba vyšli se šťastnými úsměvy na rtech z chrámu. Davy jásaly, varhany i trubky hřměly a zvony vyzváněly, aby celému světu oznámily, že král Jindřich VIII. byl právě ke zjevné radosti a spokojenosti celého svého království slavnostně korunován.

Korunovační banket ve Westminsterské síni byl podle Jindřichova mínění velkolepější než jakákoli jiná hostina, již kdy v minulosti pořádal kterýkoli z císařů. Když usedl u královské tabule, rozezněly se fanfáry a vévoda z Buckinghamu a hrabě ze Shrewsbury vjeli na koních do síně, aby ohlášili první ze slavnostních chodů. Palácové kuchyně už několik dnů pracovaly na plné obrátky. Na stolech tak přistála hojnost jemných a šťavnatých mas i všemožné lahůdky. Po druhém chodu projel síní sem a tam na svém hřebci králův obhájce sir Robert Dymmock a v duchu staré tradice hodil na zem rukavici s obvyklou výzvou k souboji každému, kdo by se opovážil zpochybnit králův titul. Nikdo ji samozřejmě nezvedl, ale Jindřich přesto chvíli bedlivě pozoroval všechny své yorské bratrance. Pak se opět rozzářil a věnoval Dymmocovi zlatý pohár.

Po hostině vyvedl celou společnost ven na turnaj, který trval až do půlnoci. Když se konečně dostal do postele – sám, protože Kateřina byla vyčerpaná a on se nedomníval, že by ji měl právě v tento den navštěvovat –, bránil mu jeho dosud povznesený stav mysli usnout. Nakonec opatrně vstal, aby nevzbudil pána, který spal na pryčně v nohách jeho postele, a navlékl si sametový župan a pantofle. Potom kývl na strážce, kteří stáli u dveří jeho ložnice, tiše sestoupil po točitém schodišti do své soukromé zahrady a odtud prošel branvou do zámeckých zahrad, které se táhly až k řece. Okny paláce za jeho zády

zářila do noci světla loučí. Vychutnával si radost z toho, že je na chvíli konečně sám. Chtěl se trochu zamyslet nad tím úžasným dnem, který právě uplynul, a vpravit se do nové reality té obrovské změny, která se udála v jeho životě.

Oslavy pokračovaly několik dní a Jindřich si naplno užíval klání a turnajů pořádaných v zahradách Westminsterského paláce. Kdykoli seděl ve stanu ozdobeném tapiseriemi a bohatými arraskými látkami, vroucně si přál připojit se k ostatním rytířům a stát se součástí dění. V tomto ohledu však byli jeho rádcové nesmlouvaví. Dokud nemá dědice, nesmí za žádnou cenu ohrozit svůj život. Ten stav, pochopitelně, nebude trvat dlouho, tím si byl jist. Své manželské povinnosti plnil s potěšením den co den, či spíše noc co noc, a Kateřina bude bezpochyby brzy v naději. Pokud půjde vše dobře, už příští rok bude stát v přílbě a brnění mezi vyzývatelem ve šraňcích.

Ještě že mu nezakázali štvance. Na počest bohyně lovu Diany byla zvěř naháněna do miniaturního parku s hradem, jenž se nacházel na kolbišti, a tam uštávána a ulovena, než byla její zkrvavená těla věnována královně a jejím dámám.

Ve víru slavností Jindřicha náhle urychleně povolali k lůžku jeho babičky v domě westminsterského opata. Lady Margaret se dožila jeho plnoletosti a nyní byla konečně připravena odejít na věčný odpočinek. Jindřich dorazil právě včas, aby si vyslechl, jak jej slabým hlasem nabádá, ať si vezme za rádce jejího zpovědníka, ctihodného biskupa Fishera.

„Je to ten nejsvětější a nejvzdělanější prelát v celém křesťanském světě,“ vydechla. „Není lepšího člověka, který by tě vedl, můj milý králi.“ Jindřich zdvořile přikývl. Další stařec, sice zasloužilý, jemuž je třeba se obdivovat, ale k čemu by byl mladému muži kněz, co nosí pod církevním rouchem žíněnou košili, spí na tvrdém slamníku, pravidelně se bičuje a živí se převážně chlebem a řídkou polévkou? Takovému přece nemusí věnovat moc pozornosti.

Rmoutil se však pro lady Margaret, protože mu byla po celý jeho dosavadní život laskavou a milující babičkou. Nařídil, aby na počest odchodu staré dámy šest dnů vyzváněly zvony. Biskup Fisher vychválil její ctnosti v kázání na jejím pohřbu ve Westminsterském opatství a přiměl svého přítele Erasma, aby pro ni složil epitaf. S jejím úmrtím odešel poslední z dospělých, kteří mohli Jindřichovi v dobách jeho dětství poroučet. Teď už tu nebyl nikdo z jeho blízkých, kdo by mu směl odporovat.

Teď teprve začal svému království vládnout.

Díky otci a Skelintonovi si dobře uvědomoval, že na jeho bedrech leží odpovědnost za vládu nad celou Anglií. Parlament, Tajná rada, státní úředníci, soudci, šerifové i starostové, ti všichni vykonávali své pravomoci jeho jménem. Rozdíl rovněž pocty a tituly a ve válečných časech byl vojenským velitelem své země.

Těžkého úkolu, který před ním ležel, se nezalekl, nýbrž se ho zhostil s velkým odhodláním. Jako by slyšel otce, jak říká: „Králové vládnou z boží milosti.“ Bůh ale bude jeho spojencem. I kdyby mu nepomohl nikdo jiný, Bůh jej v jeho snažení podpoří.

Cítil tudíž potřebu posílit význam a slávu své osoby i celé monarchie. Král potřeboval být nejen vidět a zůstat v kontaktu se svými poddanými, ale také na ně i na všechny cizince zapůsobit svým okázalým vystupováním a slavnostmi, jež diváky ohromí. I otec to chápal a trval na tom, aby každou stránku života jeho i celé rodiny provázely propracované ceremonie, velkolepost a symbolika mající povznést královský obraz. Jindřich měl v úmyslu dovést věci ještě dál a vybudovat nebo přestavět královské zámky i paláce tak, aby sloužily jako působivá kulisa pro jeho panovnický majestát. Když nechal rozhlásit, že jsou u jeho dvora vítáni architekti, umělci, hudebníci a učenci, začali se do jeho blízkosti stahovat nadaní lidé, kteří dál zvyšovali jeho vlastní prestiž. Armáda dělníků se v rámci jeho ambiciózního stavebního programu pustila do rekonstrukcí, výmalby, restaurování, zclacení, glazování a tesání. Rozhodl se nechat se oslovovat po evropském vzoru „Jeho Veličenstvo“, třebaže většina lidí dál používala tradiční tituly jako „Jeho Milost“ nebo „Jeho Výsost“.

Ne nadarmo si Jindřich osvojil humanistické učení o svrchovanosti. Dočetl se, že dokonalý vládce by měl být panovníkem oplývajícím štědrostí a velkodušností, jenž rozdává každému zdarma. I sám starý Skelinton jej nabádal, aby byl štedrý, velkorysý a na ničem nešetřil. A to on bude, už se rozhodl – bohatý je na to dost! Jeho dvůr bude ten nejskvělejší v anglických dějinách. On sám pak hravě zastíní své evropské protějšky – krále Francie i císaře Svaté říše římské.

Věděl, že vypadá každým coulem jako král. Vyzařovaly z něj autorita a sebejistota, jež dostal do vínku, a zaslechl dokonce, jak mu lidé předpovídají, že o něm v budoucnu bude mluvit celý svět. Všichni od něho očekávali zázraky a on byl odhodlán je nezklamat.

Rád přepustil moc svým ministrům a nechal je do nejmenších detailů určo-